

UN-HABITAT

Barnaamijka Degsiimada Aadamaha ee Qarammada Midoobay

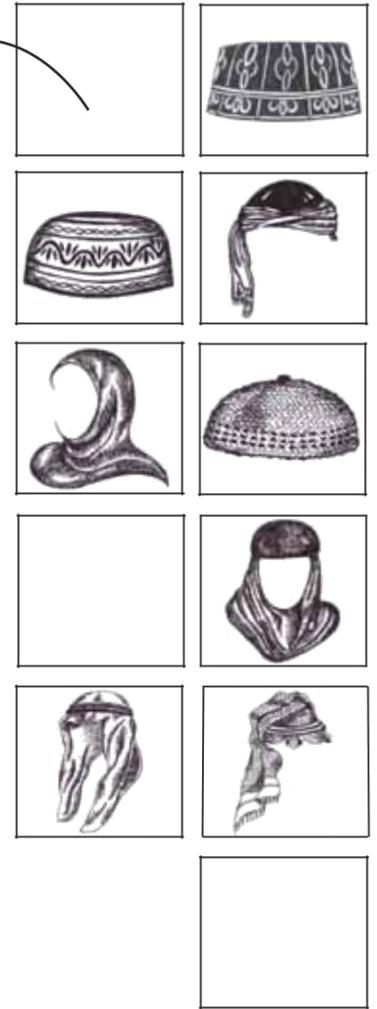

3 Xubinta ooG/degaanka Go'aamiyeah

Taxanaha Tababarka

Komishanka Yurub

Xubinta G/degaanka oo ah

Go'aamiye

Tilmaame-bare 3

Tababarka Hoggaanka la Doortay

**Xarunta QM ee
Deegaamaynta
Aadanaha
(HABITAT)**

**Xubinta Golaha Deegaanku
markuu
yahay Go'aamiye**

Tilmaame-baraha 3aad

Tababarka Hoggaanka la soo doorto

Tarjumaddii: Jaamicadda Hargeysa

**Taxanaha
Agabaka
Tababarka**

Istanbuul, 1996kii "Shir-madaxeedkii Caasimadaha"

**Sawirrada waxa iska leh Joel Elrod,
Naqshadda iyo jaan-goyntana Vicki Gillette**

**Xubinta
Golaha deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

HS/709/04SO

Sida ay muujisay natiijooyinka qiimaynta baahiyaha tababarka ee ay qabatay Xarunta QM ee Deegaamaynta Aadanaha (Habitat), baahiyaha tababarka ee khuseeya xubnaha golaha Deegaanka la soo doortay ee Dowladaha Hoose ama siyaasiyiinta heer degmo, waxaa loo arkaa inay ku jiraan arrimaha caalam ahaan ugu muhiimsan, isla markaana, ugu danaynta yar dhinacyada dhismaha wax-qabadka ee horumarka Dowladaha Hoose iyo maamulkooda.

Sannadihii ugu danbeeyey, tiro dalal kala duwan ah, sida Nepal iyo Poland ama Uganda iyo Paraguay ayaa markii ugu horreysay muddo tobannaan sano ah qaatay nidaamka ay ku dooranayaan xubnaha golaha Deegaanka iyo gudoomiyaasha/ Duqa Magaalada halka meelaha qaarna weligood aysan dooran. Baahiyaha tababarka ee madaxda la soo doorto ee Dowladda Hoose waxay xagga sare ugaga jiraan ajendaha dimoqraadiyadaha Dowladaha hoosa ee cagaha loo taagay/dhismay, sida Ecuador, India iyo dalka Marykanka (USA).

Si wax looga qabto baahiyahan, Xarunta QM ee Deegaamaynta Aadanaha (HABITAT) waxay samaysay oo ay tijaabisay taxanayaal buugaag Tilmaame-barayaal ah oo tababarka ku lug leh si ay uga taageeraan Xubnaha Golaha Degaanka in ay matalaan muwaadiniinta, siiyaan hoggaaminta loo baahan yahay magaalo iyo dad ahaanba, si hawl-karnimo leh ula shaqeeyaan Dowladda Dhexe iyo maamulka, farsamo-yaqaannada iyo xirfadlayaasha sare ee shaqaalaha Dowladda Hoose iyo hay'adaha la hal-maala. Tilmaame-barayaashani waxay soo koobayaan siyaasad iyo go'aan-qaadasho, xiriiirka, wadaxaajood iyo hoggaamin, ka-qayb-gelidda, agaasinka iyo hagidda shiraraka, xilalka karti-gelineed iyo fududeyneed ee xubinta Golaha Degaanka, maamulka maaliyadeed iyo arrimaha kale ee la hal-maala.

Tilmaame-barahan, Xubinta Golaha Deegaanku markuu yahay Go'aamiye, wuxu ka mid yahay taxanayaal 12 ah, looguna talagalay, bilow ahaan, in ay adeegsadaan tababarayaasha hay'adaha tababarka qaranka ee Dowladda Hoose ama waaxaha tababarka ee ku dhex yaal Dowladaha Hoose. Si ay ugu noqoto taageero dheeraad ah tababarayaasha adeegsanaya Tilmaame-barayaashan, Xarunta QM ee Deegaamaynta Aadanuhu (HABITAT) waxa kale oo ay soo daabacday buug kale oo kaabaya ama wehel u ah taxanahan Tilmaame-barayaasha ah. Buuggan la yiraah "Tusaha Tababaraha ee Tababarka Saraakiisha la soo doorto" oo ka kooban qoraallo tababaraha khuseeya iyo macluumaadba, waxaa loogu talo-galay in tababaruhu uga faa'iidaysto qorshaynta aqoon-is-weydaarsiyada Saraakiisha la soo doortay ee ku salaysan Tilmaame-barayaashan.

Waxaa la filayaa in Tilmaame-barayaashani si weyn wax uga tari doonaan xoojinta dhismaha awoodda wax -qabad ee Dowladaha Hoose iyadoo la barayo ku dhaqanka hoggaaminta wacan, kuwaas oo ka mid ahaa ujeeddooyinkii waaweynaa ee 1996dii Shirweynihii Xarunta QM ee Deegaamaynta Aadanaha, Habitat II.

Waxaan u mahad-naqayaana Dr. Fred Fisher iyo Mudane David W.Tees kaalintii ay ka qateen diyaarinta Tilmaame-barayaashan iyo kuwo kale oo ku jira taxanayaashan, iyaga oo la kaashaday shaqaalaha Xarunta QM ee Deegaamaynta Aadanaha (HABITAT) Qaybta Tababarka ee ka tirsan isla Xarunta QM oo ay taageero u fidisay Dowladda Netherlands. Waxa kale oo aan rabaa in aan xuso talooyinkii iyo tilmaamihii ay ku darsadeen Tabarayaasha iyo madaxda Dowladda Hoose ee Costa Rica, El Salvador, Kenya, Lithuania, Romania iyo Uganda ee naga caawiyay tijaabintii goobeed ee Tilmaame-barayaashan.

Dr. Wally N'Dow
Kaaliyaha Xoghayaha -Guud
Xarunta Qaramada Midoobay ee
Deegaamaynta Aadanaha (Habitat)

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Tarjumidda iyo habeynta af Soomaaliga ah ee Tilmaame-barayaasha Hoggaanka la soo doortay waxay ku hirgashay Barnaamajka Is-maamulka Fiican iyo Tababarka Hoggaanka la soo doortay ee ay maal-gelisay EU-da, isla markaana uu fuliyay Xafiis Goboleedka UN-HABITAT ee Afrika.

Tarjumidda iyo habeynta Af-Soomaaliga ah ee Tilmaame-barayaashan Tababarka Hoggaanka la soo doortay, waxaa ka hawl-galay koox tarjumidda ku xeel dheer oo ka tirsan: Akaademiyyadda Nabadda iyo Horumarka, Jaamacadda Hargeysa iyo Jaamacadda Cammuud; iyaga oo ay ka caawisay Hay'adda QM ee HABITAT, laanteeda Hargeysa ku taal.

Mahad-naq gaar ah waxaa mudan Akaademiyyadda Nabadda iyo Horumarka oo ka hawl-gashay tifaf-tirka iyo isu-ekeysiiinta Tilmaame-barayaashan.

Waxaa kale oo mahad-naq mudan Jacfar Maxamed Gaaddaweyne oo Akaademiyyadda Nabadda iyo Horumarka ee Somaliland ka tirsan, Maxamed Muumin oo Jaamacadda Bariga Afrika ee Puntland ka tirsan iyo Maxamed Afrax oo Xarunta Cilmi-baarista iyo Dood-wadaagga ee Koonfurta-Dhexe ee Soomaaliya ka tirsan, kuwaas oo wada diyaariyay tarjumidda ereyada Ingiriisiga ah ee Tilmaame-barayaashan ku jira.

Mahad-naq gaar ah waxa isna mudan Maciej Sudra oo diyaariyay astaamaha iyo naqshadaha jaldiyada Tilmaame-barayaashan.

Nuqulkan ugu danbeeya waxaa dib u eegis iyo dib u sixid ku sameeyay Khuburo ay wakiilatay Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo Dib-u-heshiisiinta ee Dowladda Federaalka Soomaaliya iyo Hay'adda UN-Habitat Xafiiskeeda Muqdisho. Dib- u eegistan waxaa la sameeyay Oktoobar, 2018-kii.

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

HALKA UU KAGA JIRO TILMAAME-BARAHAN

Bogga

Sida loo isticmaalayo Tilmaame-barahan:

Qaybta 1aad:

Qormo la xiriirta Xubinta G/Deegaanku markuu yahay Go'aamiye

	1
Qeexid	4
Soo-ururin	4
Milicsi	4
Aragtiyaha iyo Fikradaha	5
Macquul noqo	5
Ogaanshaha dhibaataada	6
Ogaal iyo Higsad	7
Milicsi	8
Dhibaatooyin, Astaamo iyo maareyn	9
Dhibaataadaada abbaar	10
Gorfeyn dheeraad ah	11
Tayada iyo oggolaanshaha	11
Natiijada	13
Ka warran go'aan-qaadashada kooxeed	14
Milicsi	16
Ka-feejignaan	17
Milicsi	18
Dabinnada go'aaminta ee kale	19
Go'aan-qaadashada habsiino la'aaneed	19
Qodobbo muhiim ah	21
Raad-raac	21

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Qaybta: 2aad

Aqoon-isweydaarsi Xubinta G/Deegaanku markuu yahay Go'aamiyaha

	22
Dulmar guud	23
3.1 Layli diyaar-garow: Liiska hubineed ee go'aan-doorashada	25
3.2 Bandhigga Tababaraha	28
3.3 Layli: Go'ammada san iyo kuwa xun	29
3.4 Jilid: Go'aan qoondayn	33
3.5 Daraasad: La dagaalanka Musuq-maasuqa	39
3.6 Kiis Barasho: Xarunta Dhexe ee basaska ee Afgooye.	41
3.7 Layli Gudbin xirfadeed	44

HALKA UU KAGA JIRO TILMAAME-BARAHAN

Sida loo isticmaalayo Tilmaame-barahan:

Qaybta 1aad:

Qormo la xidhiidha Xubinta G/Deegaanku markuu

Yahay Go'aamiye

1

Qeexid

4

Soo-ururin

4

Milicsi

4

Aragtiyaha iyo Fikradaha

5

Macquul noqo

5

Ogaanshaha dhibaataada

6

Ogaal iyo Higsad

7

Milicsi

8

Dhibaatooyin, Astaamo iyo maareyn

9

Dhibaataadaada abbaar

10

Gorfeyn dheeraad ah

11

Tayada iyo oggolaanshaha

11

Natijada

13

a warran Go'aan-qaadashada kooxeed

14

Milicsi

16

Ka-feejignaan

17

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

Milicsi

18

Dabinnada go'aaminta ee kale

19

Go'aan-qaadashada habsiino la'aaneed

19

Qodobbo muhiim ah

21

Raad-raac

21

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Qaybta: 2aad

Aqoon-isweydaarsi Xubinta G/Degaamku markuu

yahay Go'aamiyaha

22

Dulmar guud

23

3.1 Layli diyaar-garow: Liiska hubineed ee go'aan-doorashada

25

3.2 Bandhigga Tababaraha

28

3.3 Layli: Go'ammada san iyo kuwa xun

29

3.4 Jilid: Go'aan qoondayn

33

3.5 Daraasad: La dagaalanka Musuq-maasuqa

39

3.6 Daraasad-xaaladeed: Xarunta Dhexe ee basaska

ee Xanfaley

41

3.7 Layli Gudbin xirfadeed

44

SIDA LOO ISTICAMAALAYO TILMAAME-BARAHAN:

Tilmaame-barahan saameeya “Xubinta G/Deegaanku markuu yahay Go’aamiyaha”, sida kuwa kale ee taxanahan ka midka ah, waxa loo isticmaali karaa siyaabo dhowr ah.

Daraasad kuu gaar ah:

Qormada Tilmaame-barahan bilowga u ah waxa loogu talo-galay in qof kastaa isagu is-baro. Waxa qudh ah ee aad u baahan tahay waa meel aan buuq lahayn, oo aad ku fekerto, in waqti ah, iyo wax aad wax ku qorto. Si aad natiijo wanaagsan u gaadhid, waxaannu kugu dhiirri-gelinaynaa in aad ka jawaabtid su’aalaha hadba lagu weydiyo. Qiimahaaga aqooneed ee warku dhawr jeer ayuu u sii laban laaban karaa akhristaha waqti ku qaata in uu tan sameeyo.

Tababarka aqoon-is-weydaarsiga:

Qoraalka Tabababaraha iyo agabka layliyada ee Tilmaame-barahan waxa adeegsan kara, tababare waayo-aragnimo u leh tababar hawleedka lagu tababaryo xildhibaannada Golayaasha Degaannada ee kala duwan. Waxaannu ku biirinnay hawlo barasho iyo qaabab siiya tababaraha, jajabnaan dheeraad ah si uu tababar-hawleedka u waafajiyo baahiyaha Xildhibaannada ka qayb qaadanaay. Dejinta Tilmaame-barahan danta aanu ka lahayn waa in aanu kugu dhiirri-gelinno in aad ku dartid waayo-aragnimadaada tababarennimo si aad kor ugu qaaddo qiimaha barasho ee Xildhibaannada tababarrada ka qayb-qaadanaya.

Adiga oo tababare ah waxaad go’aamin kartaa in aad u adeegsato agab tilmaamaha sida ay u kala horumarsan yihiin iyo habka la soo ban-dhigay. Hase ahaatee, haddaad doonto dib-u-habayn iyo wax-ka-bedelba waad ku samayn kartaa agabka si baahiyaha iyo danta laga leeyahay loo waafajiyo xaaladda tababar kasta gaar ahaantiisa. Waxaad dooran kartaa in aad bixiso saddex saacadood oo tababar ah, adigoo isticmaalaya layliyada iyo hawl-qabadyada tilmaamaha. Ama waxaad ka faa’iidaysan kartaa waxyaalahan badan ee tilmaamaha adigoo ku kaabaya waxyaalo ay aqoontaadu ku siiso, si aad u gaarsiiso mudada barnaamijka maalin dhan.

Tilmaame-barahani wuxuu ka mid yahay taxane 12 ah oo loogu talo galay hoggaaminta la doortay. Waxaad go’aansan kartaa ama lagaa codsan karaa in aad fuliso tababar hawleed u baahan in aad adeegsato tilmaamayaal mid ka badan ama 12-ka tilmaame oo dhanba muddo ka dheer waqtigii mid loogu talo-galay iyadoo tilmaame kastaa gaar ahaantiisa loo isticmaali karo, wax weyn bay kordhin kartaa haddii loo gudbiyo siday u kala horreeyaan, barasha ku dhafan waayo-aragnimada xildhibaannada ka-qayb galayaasha.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go’aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Tababar-kooxeedka:

Sida la doorbido wax yaalahaas waxa kale oo lala isticmaali karaa, taageerada tababare ama hage wayo-arag ah, si kor loogu qaado wax-qabadka xubnaha u wada adeega is-maamul keliya. Marka la tababarayo xubnno wada shaqeeya waxaannu rumaysan nahay in hagaha tababarku uu diyaaar u yahay in uu si kale u abaabulo hawlaha tababar ee tilmaamahan. Waxa jiri kara waqtiyo adigoo fududeeyayaasha ah aad doorbiddo in aad ku kordhiso hawlo kale kuwaas oo ay keeni karaan xaaladaha iyo tilmaamaha kooxdu.

Waxaannu ku rajo weynnahay xaaladdaha la mid ka ahi markay kula kulmaan in aad tilmaamahan bare u adeegsatid sanduuqa agabka tilmaamahan bare waxaa ku jira doorashooyin aaraa' tababar oo laysku dari karo, lays bar-bar dhigi karo, la beddeli karo oo la iska tuuri karo, hadba xaaladaha ta ku habboon. Doorashooyinkaas faraha badani oo aad ka dooran karto tilmaamayaasha tababarba, waxaannu kuu rajaynaynaa si buuxda uga faa'iidayansay.

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Qaybta 1aad

Qormada

Xubinta Golaha Deegaanku markuu

yahay Go'aamiye

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Qeexid

Xubinta deegaan kaalintiisa go'aamiye waxay ku dhisan tahay maskaxdiiska/deeda marka ay jiraan kala doorashooyin mawqifyo.

Soo-ururin:

Maqaalka, waxaynu ku baari doonaa qaar ka mid saamaynta ifafaalaha go'aan qadashada ku reebto xubin deegaan oo la doorto. Tusaale ahaan waxaynu falaanqayn doonaa siyaabaha ay kooxoo u go'aan qaataan; talaabooyinka kala duwan habraaca go'aaminta, carqaladaha ku yimaadda go'aannada wax-ku-oolka ah, iyo sida aad u hagaajiso xirfadahaaga go'aan-qaadashada golaha.

Milicsi:

Marka aan ka fekero kaalinteyda ah go'aamiye ee golaha, waxa markiiba maskaxdayda ku soo dhaca:-

1. _____ _____ _____
2. _____ _____ _____
3. _____ _____ _____ _____

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Aragtiyaha iyo Fikradaha:

Isku-dayga ah in la qeexo Go'aamiye, sababo dhawr ah awgeed, ayay ahayd arrin adag. Malaha waxaa u sabab ahaa innaga oo aan maskaxdeenna u raaridin. Qeexidda aannu ka bixinnay kaalintaada Go'aamiye waxay u muuqataa in ay meesha ka saartay go'aaminta ay qaataan guddiyo, kooxo, ururro iyo bulsho, in kastoo go'aammada noocan ahi ay yihiin kuwo qiime u leh madax kasta oo la soo doortay.

Hase ahaatee go'aan kasta oo ay kooxi qaadataa waxa uu ka koobmaa go'aammo ay dadka ay khuseysaa qof-qof u gaaraan. Haddii aynu, Golaha tusaale u soo qaadanno xubnaha la aamusa codayntoodu dhab ahaan waxay yihiin kuwa go'aansaday in aanay codayn; taasoo ah go'aamin ah in aanu codayn, waxaanay tahay go'aamin uu u bareeray.

Maxaynu ka yeelnaa maqnaanshaha go'aamintaas oo iyada nafteedu inta badan go'aamin ah? Go'aansashada in aadan go'aan qaadan, waa arrin wel-wel leh, sida aad og tihiin intiinna Golayaasha Deegaanka ka tirsani.

Ka-baxsiga ama baajintu waa tabo, xeelado ama istaraatejiyado go'aan-qaadashado oo dhab ah. Waa go'aammo xataa haddii ay yihiin go'aammo laga gaaray in aan arrin jirta wax laga qaban. Ka feker go'aammada Golahiinna. Ma jireen marar aad go'aan gaari kari weydeen adiga oo xubin ka ah koox oo aad markii danbe ogaateen in go'aan-qaadasho la'aantaasi ahayd mid meesha ku habboonayd. Go'aan-qaadashadu waxay noqon kartaa arrin murugsan.

Macquul-noqo:

Adigoo ah xubin Gole immisa jeer ayaad maqashay digniintaan? Waxaa laga yaabaa in aad in badan maqashay, sababta oo ah haya'adaheennu waxay qiime weyn saaraan xukunka iyo go'aaminta caqli-galka ah. Waxaa iyana jirta fekrad ay wadaagaan ummado badan oo ah in loo hawl-galo sida ugu dhow ee ugu macquulsan, siiba marka la eego go'aan-qaadashada ururrada rasmiga ah. Isirrada caqli-galnimadu xaduud ma laha, waxay iskaga tallaabaan xuduudaha siyaasadda iyo dhaqanka. Qaabkan wax loo qabanayo ee qarniyada soo jirey wuxu ka soo jeedaa xadaarado ku habaysan qaabkii soo jireenka ahaa oo ay weli qaybo adduunka ka mid ahi ku dhaqmaan. Meesha ugu sarraysaa ee xalaasha waxay gaareen qarnigii aynnu soo dhaafnay ee soo ifbaxii "waaga caqli galnimada". Maadaama ay caqligalnimadda tiirka ay cuskadaan alkumayaasheenna rasmiga ahi, sida Goleyaasha la soo doortay, waxaynu eegi doonaa qaar ka mid ah tilmaamaha go'aaminta ku salaysan habraacan.

Habraaca go'aaminta maangalka ah, sida ay qorayaal badani ku sifeeyeen waxa ka mid ah talaabooyinkan:

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

- x Ogaanshaha dhibaataada
- x Gorfeynta Dhibaataada
- x Dersidda waxa lagu bedelan karo
- x Ka fekeridda cawaaqibta
- x Go'aamin

Waa jaan-tus wanaagsan oo inna siin kara jihayn iyo feker innaga caawin kara inaynu inta badan qaadanno go'aammo wax-ku-ool ah. Laakiin waxa jira siyaabo uu jaantuskani uga faa'iidaysan karo xoogaa dood ah. Aynnu marba tallaabo talaabo u eegno.

Ogaanshaha dhibaataada:

In la ogaado ama la helo dhibaataada laga arriminaayo inta badan ma fududa. Taasi waa talaabada ugu horreysa habraaca caqli galnimada ee go'aaminta. Adiga oo ah xubin Gole Deegaanka waxa kuugu muuqda dhibaato, waxa la arkaa inaanay dadkii ku soo doortay ama xubnaha qaar kood aanay ugu muuqan dhibaato. Ogaanshaha dhibaato, siiba marka laga hadlayo xubin la soo doortay, waa in ay si aad ah ula xiriirsanaataa helidda fursad.

Xal-u-helidda dhibaato waxay inna tusaysaa in wax qaldan yihiin una baahan tahay in la daweeyo. Helidda fursado iyo ka faa'iidaysigeedu waa arrin togan. In kastoo labada siyoodba ay kaalin ku leeyihiin xilkaaga go'aamineed; haddana fursado aad heshaa waa dhiirrigelin iyo wax-soo-saar kordha muddada dheer. Waa kuwan kala duwanaansho u dhexeeya laba arrimood oo sababa xaaladaha go'aaminta.

Inta badan dhibaatooyinku waxay ku jihaysan yihiin hagaajin (hagaaji, xal-u-hel, dhammaystir). Waxay ku kala duwan yihiin, fursaduhu waxay diiradda saaraan horumar. Badanaaba fursadu waa dhib. Waxay leeyihiin khataro iyo hubantin la'aan. Suuragal ma tahay? Ma shaqayn kartaa? Haddii ay shaqayso, faa'iidaoyin ma leedahay?

Dhibaatooyinka haddii aynnu eegno, khatartoodu waa iyada oo la xalin waayo. Fursaduhu waa arrin mustaqabal, khatartooduna waa ku in lagu xisaabtamaa mustaqbalka lana saadaalin karo.

Dhibaatooyinku waxay leeyihiin taariikh waa hore ah, oo laga shidaal qaadan karo. Natiijooyinka xalinta ama xal la'aanta dhibaato waa la saadaalin karaa. Marka aynnu fursado baadigoobaynno, su'aasha badanaa lays weydiiyaa waa: bal haddii? Marka aynnu dhibaato xalilayno, su'aashu waa "sabab?" Dhibaatooyinka waxaad u doontaa xalinta, fursadahana waxaad baadhi doontaa waa faa'iidooyin.

Adiga oo xildhibaan ah, inta badan waad iska dhaafi kartaa fursadaha in aad dhibaatooyinka dhabarka u soo jeedisaana wey ka sii adag tahay.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Fursadaha marar baa lala kulmaa, hase ahaatee
mar walba ku lama joogaan.
Maahmaah Nepaali ah

Ogaal iyo Higsad:

Inkasta oo ogaanshaha dhibaatooyinka iyo fursadaha loo arki karo tallaabada ugu horreysa hab raaca go'aaminta caqli galka ah, waxaannu rumasysan nahay in ay jiraan wax ka horreeya. Ma aha tallaabo ka mid ah tallaabooyinka hab raacan, waxayse tahay wax lagu tilmaami karo maan-gal, ama sida ay wax kuula muuqdaan. Arrinta aynnu ka hadlaynaa waa baahidaada xogogaalnnimo iyo higsadkaaga. Sida fursadaha iyo dhibaatooyinka oo kale, ayay ogaalka iyo higsadku u sahlan yihiin in lays garab dhigo. Ogaal waa in aad aragto "wax ah", halka uu higsadku yahay "waxa uu noqon karo". Ogaal waa tab, muddo-gaaban oo gaar ah, halka uu higsadku ka yahay muddada dheer oo aragti ahaan tusmaysan (Istraatiijeysan). Ogaalku wuxuu eegaa qaybaha dhibaato, halka uu higsadku midabeeyo "sawir weyn". Ogaalku wuxuu isku hawladaa fekerka meel isugu soo shubmaya, halkuu higsadku heerkiisa ugu sareeya gaadhaa marka ay fekrada-heenna ay kala taagan yihiin ama kala firidhsan yihiin.

Ogaalku badanaaba waa hawl xooggan oo si xiriirsan ugu hawlan in uu Deegaanka ka helo furayaal u fududeeye xal-u-helidda dhibaato, halka uu higsad wanaagiisa aynu helo marka uu fekerkeennu ka talaabo deegaankeena.

Ogaalku waa wax maangal ah, wuxuuna ka yimaadda dhinaca bidix ee caqligeenna, halka uu higsadku garaaco dareemadeenna dhinaca midig ee qalbigeenna. In kastoo labadan hab raac ee fekerka loo baahan yahay in ay xoojiyaan xirfadaha iyo akhlaaqda xubnaha, waxaynu ku doodi karnaa inay yihiin laba tilmaamood oo kala duwan.

Ogaal iyo higsad ba waa laba xirfadood oo hogaaminta qiime u leh. Mid waliba wuxuu leeyahay agabkiisa, haddana marka laysu geeyo labadoodu waxay qeexaan waaqica aynu ku noolnahay. Isla markaas waa aasaaska aynnu ku qaadanno go'aammada la xiriira xallinta dhibaatooyin iyo ka faa'iidaysiga fursadaha.

Si aynnu u soo ururinno doodeenna, go'aamintu waxay ku salaysan tahay hab raaca fekerka, badanaaba la xiriira-

- a) Caqli-galnimada;
- b) Dhibaato furdaaminta;

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Hase yeeshee furdaaminta dhibaato waa qayb keliya oo ka mid arrimahan horyaal xubin gole. Waa in aad bulshadaada u baadi goobtaa fursado. Taasoo u baahan xog-ogaalnimo xaaladda bulshadaada ee hadda iyo higsadka sida uu noqon karo.

Mararka qaarkood waxa habboon in la ogolaado in fursaduhu ay wadada u banneeyaan dareenka iyo khayaalka, oo la joojiyo su'aalaha "Sabab?" iyo sidee haddii ay?

Doodda ku saabsan ogaalnimada iyo higsadku waxa kale oo ay wax ku biirisaa laba qaab oo go'aan-qaadasho ah, kuwaas oo la xiriira fekerka falcelinta ah iyo ka-hor-degga go'aaminta oo ku salaysan xaaladaha mustaqbalka oo aan si buuxda loo fahamsanayn (go'aaminta fal-celinta ahi waxay ku salaysan tahay) xoggo taariikh ah iyo kuwa hadda jira. Labaduba waxay lagama maarmaan u yihiin gole wax-ku-ool ah. Haddaad tahay xubin waxaa lagama maarmaan kuu ah in aad fahamto siyaabaha uu golahaagu u go'aamiyo. Adiga iyo xubnaha kalena waxaad ku niyad santihiin in aad inta badan noqotaan kuwa ka-hor-dega, mise fal-celiya marka aad adeegsanaysaan hab raacyada go'aaminta? Waxaanu tuhunsanahay in ay jawaabtiinnu tahay fal-celin waayo waxa idinla soo dersay dhibaatooyin is-biirsaaday oo aad ka dhaxasheen goleyaashii idinka horeeyey.

Hase ahaatee in aad noqoto go'aamiye ka-hor-dege ah waa lagama maarmaan, xattaa marka aad ku hawalan tahay dhibaatooyin soo jireenka ah. Ka-hor-degnimada waxay kaa caawisaa hal-abuuridda furdaamino cusub.

Milicsi:

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

yar ka feker sida aad u guda gasho xilkaaga xubinnimo. Ma waxaad tahay dadka wax ka eega dhinaca wanaagsan mise kuwa ka eega dhinaca aan fiicnayn? Tusaale, ma waxaad tahay qof awoodda ay Dowladda Hoose ku maareyso arrimaha bulshada ka samo-fishe mise waxaad tahay kuwa ka xumo-fishe

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

xallinta dhibaatada lafteedii. Tusaale, golihiinnu wuxuu oran karaa “waxaynu u baahan nahay in aynu iibsano bulldozer iyo grader” si aynnu u hagaagjinno jid cadde degmada ku yaalla.

Tani ma dhibaatadii baa mise waa furdaamintii dhibaatada? Mar haddii uu goluhu go'aamiyey in qalab la'aantu tahay dhibaatada, waxay meesha ka saareen siyaabihii kale ee loo hagaajin lahaa jid-caddaha. Kuwaas waxaa ka mid ah dayactir ku salaysan shaqaale, siinta qandaraasle Deegaanka ah, hagaajinta jid-caddaha, iyo isku-dubarididda shaqada si ay u fuliyaan kooxo jid-cadaha deris la ahi.

Haddii aynnu si kale u dhigno, marka go'aan la qaadanayo waxaa lama huraan ah, in aad is-weydiisaan in aad run ahaan daba ordaysaan astaamaha dhibaatada iyo inaad dhisaysaan furdaamin aan xal ahayn. Labada siyaabood ee kor ku qorani midna makeeno natiijooyin waxtar leh oo waara. Dariiqo laga baxo waa adigoo wajaha dhibaatadaada.

Dhibaatada abbaar:

Sida ugu wanaagsan ee loo hubiyaa inaad dhibaatada diiradda saartid ee aadan ku mashquulin astaamaha ama furdaaminta waa “adiga oo wajaha dhibaatada”, oo weydiiya su'aalo badan.

Waxaa iyana talaabo habboon ah, in aad bilawdo wajiga gorfaynta dhibaatada ee hab raaca go'aan-qaadashada. Si aad u noqoto go'aan-qaate wanaagsan, waxaad u baahan tahay in ay kuu caddaato waxaad ka go'aan qaadanaysaa.

Go'aan qaadashada ku waajahan furdaaminta dhibaato waxa inaga caawin kara adeegsiga su'aalaha soo socda:

- x Waa maxay dhibaatada aynnu furdaaminaynaa? (inta badan waxaa dhacda inaysan jawaabtu ahayn mid cad.)
- x Maxay tani dhibaato u tahay?
- x Kooxaha danaynaya waa kuwee? (Waxay kaloo ka mid noqon karaan xal-u-helidda mustaqbalka)
- x Xagay dhibaato ku tahay? (ma qaybta aan deggan nahay baa mise waa dhibaato guud).
- x Goorma ayay tahay dhibaato? (ma mid xilli baa mise waa mid Isniinta oo keliya dhacda?).
- x Muddo intee le'eg bay dhibaato ahayd? (ma muddo dheer bay jirtay? (hadday mudo soo jirtay waxay sheegi kartaa awoodda wax-qabad ee Goalayaashii idinka horeeyey ay u lahaayeen xallinteeda).
- x Maxaa dhici kara haddii aannu Golaha waxba ka qaban furdaaminta dhibaatadan? (tani waa su'aasha ugu mudan. Haddii aad mala-awaashid inaan waxba dhacayn, ma aha arrintu mid mudnaan leh).

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Gorfeyn dheeraad ah:

Su'aalaha kor ku xusani waa dariiqa ugu wanaagsan in aad ku gorfeyn karto Dhibaato ama fursad. Ka jawaabista su'aalaha kama heleysid warka iyo xogta oo keliya ee ay u baahan tahay xal-u-helidda dhibaato ee waxaa suuragal ah in aad go'aansato in aadan doonayn ama aadan u baahnayn in aad wax ka qabato xallinta dhibaataada waqtigan la joogo. Xaaladan oo kale, qorfeyntu waxay kuu hogaamisay gebogebo, lagana yaabo inay tahay mid caqli gal ah oo aad adiga iyo qarykaaba la noolaan kartaan.

Haddii aad talaabooyinka xog-helidda adeegsatay, aadse weli u baahan tahay inaad baaris dheeraada ku sameyso dhibaataada, sida u wanaagsan aannu helnay in lagu gorfeyn karo xaaladda waa inaad deristo xoogagga dhibaataada in la xaliyo ka hortaagan iyo kuwa loo abaabuli karo xallinta dhibaataada. Waxa jirta aragti ku saabsan xal-u-helidda dhibaato oo oranaysa (arrin kastaa waxay ku ekaan kartaa xaalad deganaansho isu-dheelitiran oo ay dhalinyaan xoogagga xaalada wada iyo kuwa ka soo horjeeda ee ku wareegsan xaaladda. Haddii aad xoojiso xoogagga wada xaaladda ama yarayso ama meesha ka saarto xoogagga, waxaa suuragal ah in ay yimaadaan isbeddelo loo riyaaqaa. Waa layli fudud oo la xiriira gorfeynta dhibaato, oo si waxtar leh u shaqeeya.

Mar hadaad dhibaataada ama fursad gorfaysay oo ay ku raali geliso, waxaa la gaaray waqtigii laga fekeri lahaa siyaabo ama doorashooyin kale oo kuu fududeeya go'aaminta kama-dambaysta ah.

Fiiro gaar ah u yeelo inay suurtagal tahay in aadan dhammaan weligaa wada heli karayn xogta iyo wararka aad ugu baahan tahay inaad go'aan ku gaarto. Gorfeynta xoogagga saaxada ka jiraa, badiba waxay kaa caawin karaan in aad Bedelkeeda hesho.

Tusaale, waxaa laga yaabaa in sida ugu wanaagsani tahay iyadoo meesha laga saaro mid ama ka badan xoogagga xallinta dhibaato hortaagan, isla mar ahaantaasna la kordhiyo xoogagga xallinta dhibaataada wado ee hore loo arkay inay faa'iido leeyihiin.

Tayada iyo oggolaanshaha:

Laba cabbir ayaa ku habboon in lagu qiimeeyo filashada wax-ku-oolnimada go'aankaaga. Kuwaasi waxay yihiin:

- 1) Tayada go'aaminta, iyo
- 2) Oggolaanshaha laga helo kuwa fulinaya ama kuwa ay saamayn karto.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Labaduba waxay saamayn ku yeelaan karaan go'aanka kama dambaysta ah,

Kaas oo isla markaas u baahan in maanka lagu hayo marka aad ku soo dhowaato go'aanka. Tayada go'aamintu waxay ku tiirsan tahay tiro isirro ah. Isirradaasi waxa ka mid noqon kara:

- x **Abbaaridda yoolka:** go'aanka aynnu qaadannay si ina raali gelisa ma ku gaareynaa hadafka?
- x **Helitaanka kheyraadka:** Ma haynnaa khayraadkii (lacag, qalab) aynnu ku hirgelin lahayn go'aanka.
- x **Mudnaanta:** waqtigu ma yahay mid habboon? Marka Siyaasadda Dowliga ah wakhtigu waa wax muhiim ah.
- x **Suuro-galnimada:** go'aanku ma yahay mid la fulin karo oo suurtoagal ah? Mararka qaarkood iyadoo shuruudihii kale ay dhan yihiin, ayayna ahayn suurtoagal marka laga eego xag fulineed. Mar kalena sababta ama sababaha ay u suurtageli wayday aanay ahayn kuwo maangal ah.
- x **Habboonaanta:** go'aanka ma yahay mid habboon oo ku gaarsiin kara hadafkaaga (xallinta dhibaata?).

Tusaale:

Waxaad ogaatay in baabuurka aad wadday oo sida qudaar ay banjar ka yihiin laba taayir. Waxaad go'aamisay in aad markiiba dirto ninkii kaala shaqaynaayey si uu labada taayir midkood u soo banjariyo. Waa go'aan suurtoagal ah, waqtiguna waa habboon yahay, waa laga yaabaa in kharashkii lagu banjariin lahaa la heli karo, hase ahaatee waxaa hubaal ah in aan go'aanku ku habboonayn, innaga oo og in laba taayir ay banjar yihiin. Waxaa jira siyaabo kale oo kaa caawin kara ogaanshaha in tayada go'aan kaagu yahay mid habboon. Waxay ku xiran tahay go'aankaagu waxa uu yahay. Ha ka joogsan inaad go'aan kaaga ku heshid wixii aad ku gaarto bahiyahaaga. Waqtigan xaadirka ah tayadu waa qodob aad ugu weyn wax soo saarka, waxayna leedahay micne gaar u ah, taasoo ku xiran tayada wax-soo-saarka shirkadda.

Mar haddii go'aannada ku saabsan siyaasadahaas barnaamijyada bulshada iyo qoondaynta khayraadka danta guud ay yihiin wax soo saarka goleysaasha, waxaa faa'ido ah in aad qaadata aragtida guud ee loo yaqaan DHAQ-DHAQAAQA MAAREEYNTA Dhammaystiran ee TAYADA, si aad u aragtid tilmaamaha tayada.

Qoraal ayaa laba oraahood ku soo koobay sida ereyga TAYO uu ugu xiran yahay maareeynta dhammaystiran ee Tayada.

- x In ay waafaqaan tilmaamaha gaar ahaaneed. Tayo waxaa lagu qeexa in aanay dhaliil lahayn ilaa xad,

Inay buuxiso doonidda iibsadaha. Tayo waxa lagu qiyaasaa heerka uu iibsaduhu raali ku yahay tilmaamaha habka uu u samaysan yahay.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Waxaa jira shuruudo adag oo ay tahay in uu buuxiyo dhinaca dowladda. Waxay kobciyaan fikirka shaqaalaha ku hawlan kor-u-qaadidda tayada adeegyada dowliga ah iyo wax soo saarka.

Cabbirka kale ee aannu u soo bandhigaynaa in lagu go'aamiyo wax-ku-oolnimada go'aan-qaadashada waa iyada oo ay aqbalaan kuwa:

1. Masuulka ah fulinteeda;
2. Kuwa ay saamaynayso.

Waxaa la wada og yahay ka qayb gelinta hab raaca go'aaminta kuwa ay saamaynayso go'aamintu inay tahay lagama maarmaan in ay faham u yeeshaan go'aaminta aad sababta loo qaadanayo ay difaacaan. Labada qodob waa sabab kuligeen inagu wada filan inaynu si aad ah uga fekerno cidda ku hawlanaan doonta mar kasta oo aynnu qaadanaynno go'aan dadka kale samayn kara.

Natiijada:

Arrin kale oo la tixgeliyaa marka la hayo hawsha go'aan qaadashada waa saamaynta la filaayo in ay yeelato go'aaminteeda. Gole wuxuu ku hawlanaadaa saaxada guud sidaas darteed waxaa badiba jira in ay go'aan qaadashadu yeelato natiijooyin badan. Natiijooyinkaas waxay noqon karaan kuwo togan ama taban, sidaas darteed ay lagama maarmaan tahay in aad labada natiijo ku fekertid marka aad go'aaminta kama dambaysta ah jidkeeda haysid. Natiijooyinka waxay noqon karaan kuwa jiritaankoodu yahay muddo gaaban iyo kuwo muddo dheer.

Taasi oo ay habboon tahay in la tix-geliyo. Ugu danbayn natiijooyinku waxay u kala baxaan qaybaha soo socda:

- x dhaqaale
- x bulsho
- x deegaan
- x dhaqan iyo siyaasad.

Nasiib wanaag, go'aammadaan oo dhammi ma lahan natiijooyinka kor ku taxan, haddii kale go'aan qaadashadeena adeegga guud ayaa ciriiri geli lahayd. Goob ama degmo khayraadku naadir ku yihiin, waxaa loo baahan yahay in la tixgeliyo wax dhaqaaleyahannadu ugu yeeraan "Fursada kharashaadka" ee go'aannadeenna.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Maadaama go'aan kastaa xanbaarsan yahay in khayraad ciriiri ah lagu fuliyo hawl gaara ama goob adeeg, go'aanku muusan ahayn inaan loo adeegsan khayraadkaas laftooda in wax lagaga qabto dhibaato kale. Tusaale ahaan, waa maxay Fursadaha Kharashaadku? Haddii Golihinna go'aamiyo in maaliyadii yarayd ay haysteen ay ku dhisaan xarun wadne beddel, halkay ka gelin lahaayeen wacyi-gelinta ka hor-tagga cudurka TB-da si kale oo loogu fekeraa go'aannadan waa iyada oo diiradda la saro qiimahooda lacageed ee waqtiga dheer iyo kharaskha laga filan karo. Faa'iidada iyo kharashka badan ee lagu bad-baadinayo dhawr nafood iyada oo wadnaha laga beddelo; waa in la garab dhigaa barnaamijyo badbaadin kara nafo badan oo midkiiba ku kacayo qiime aad u yar. Si kale haddii aynnu u dhigno waa maxay kharashka fursadahaas ee maal-gelinta go'aannada?

Haddii aad raacdo talaabooyinkaas, oo aad ku socoto ogaal iyo higsad, waxaad awoodi kartaa in aad hagaajisid awoodaada go'aan qaadasho.

Hel dhibaataada dhabta ah oo fursadda, si degganna u gorfee. Caddayso siyaabaha kala duwan oo aad u furdaamin karto.

Dooro mid oo ka feker natiijada hir-gelintooda

Hel aqbalaadda kuwa qaadaya masuuliyadda hir-gelinta iyo kuwa ay saamayn doonto. Ka dibna go'aami. Haddii aad hab raacan adeegsato, go'aannadaadu waxay ku danbayn doonaan guul.

Ka warran Go'aan-qaadashada kooxeed:

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

Waxaad shaqaysaa adiga oo xubin Golaha Deegaanka ah, oo aad go'aamada u qiimo badan qaadataa adiga oo xubin kooxeed ah. Wixii badnaa oo aynnu ka soo doodnay waxaa loo adeegsan karaa go'aan qaadashada qof ama koox. Waxaynu hadda doonaynaa in aynnu diiradda saarno go'aan qaadashada kooxeed. Sannado badan ka hor ayey saynisyahannadda dabeecadda qofka, bilaabeen inay cilmi baaris ka sameeyaan isla xiriirka dadka iyo dabeecadda kooxda, iyagoo eegaaya, cajaladaha duubaya isla markaasna gorfeynaaya is-dhex-galladaas.

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Cilmi-baadhistaa waxa ka soo baxay aragtiyo la xidhiidha asluubta aadamaha, taasoo fududeyn karta in is-dhex-galka dhexdeenna ahi uu ahaado mid wax-ku-ool ah. Hoos waxa ku qodobaysan natiijadii ka soo baxday go'aamin kooxeed, sida uu ku soo weriyey Edgar Schein buugiisisa "habraaca la-tashiga" Processa Construction. Schein wuxuu tilmaamay siyaabaha soo socda ee kooxi go'aan u qaadata.

Schein wuxuu yidhaahdaa:-

- x Go'aan-qaadasho lagu gaadho fal celin la'aanta tan dhacda marka uu qof soo jeediyo ra'yi hase ahaatee aannu qofna eray ka odhan.

Wax-ka-dhihid la'aan ayay kooxda go'aansatay in aanay go'aanka taageerin.

Go'aamin ku timi wax-ka-dhihid la'aan

Tani waxay dhacdaa marka uu qof arrin soo bandhigo, hase ahaatee aan cidina cod diidmo ah iyo mid taageero ah toona ku biirin. Schein wuxuu yiraahdaa, odhaah li'idu waxay tilmaamaysaa in kooxdu go'aamisay in aan la taageerin ra'yiga ama soo-jeedimaha. Kuligeedna way inna soo martay "hoo-ruug".

Go'aamin ka timi awood rasmi ah, ama awood isa-siin qof ahaaneed

Go'aan-qaadashada noocan ahi waxay caan ku tahay goleyaasha marka Duqu ama Guddoomiyuhu uu gudbiyo amarro, si loo qaato go'aan gaar isaga oo ku hadlaya magaca kooxda.

Go'aan lagu gaadhay tiro-yari

Marna ma ku fekertay in qof kale kugu sandulleeyey go'aan? Waa suurta gal, marar badan ayay tani dhacdaa marka ay dhawr qof isu taagaan si ay arrin u go'aamiyaan. "Qof diidani ma jiraa? Waa dhan tahay ee aan horey u soconno" ama erayo la mid ah oo ka soo yeedha, qofka arrinta hogaaminaaya, ama hogaamiye is-magacaabay, taasoo ku geyeysiisa in lagu shaabadeeyo go'aan ay dhawr qof wateen.

Go'aan ku yimi aqlabiyad sharci ah

Tani waa habka caadiga ah ee go'aan gaadashada ee ay adeegsadaan golayaasha sharci dejintu ee adduunka intiisa badan.

Inkastoo laysku raacsan yahay habkani la wada aqbalsan yahay, uuna yahay habka ugu habboon ee go'aan-qaadashada; dhibaatadiisu waa isaga oo badiba kala qaybiya kooxda, taasoo keentay in kooxda laga badan yahay aanay si dhab ugu hoggaansamin go'aanka.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Go'aan is-qancin ku yimid

In kasta oo habkani qaato waqti dheer, waa siyaabaha ugu wax-ku-oolsan marka go'aan la qaadanaayo, sababta oo ah wuxuu dhisaa u heelanaanta hirgelinta go'aanka. Go'aaminta lagu gaaro habka is-qancintu ma aha mid ku cusub hogaamiyeyaasha bulshada.

Run ahaantii qaar ka mid ah kuwiinnan wax akhriyaya, ayaa laga yaabaa in ay leeyihiin "maxaa ka macne ah". Bulshadayayda habkan qarniyo badan ayay adeegsan jireen.

"Qarnigii 17-aad, markay dad reer Yurub ah tageen waqooyiga Maraykanka, waxay la kulmeen qabiil ka mid ah Hindida halkaas degganayd. Waxay la fajaceen qiyamkooda siyaasadeed. Bulshadaas kalama kulmin wax sansaan hogaamin ama xukun ah. Hindidaasi waxay lahaayeen aragti awoodeed oo ka duwan tii waagaa ka jirtay Yurub. Waxay adeegsan jireen hab raacyo kale oo uu ka mid yahay is-qancintu. Habka dhisidda is-qancintu iyo fududaynta hogoaminta lagu maareeyo nolosha bulshada..

Is-qancintu waa hab raaca warku uu ka mid yahay mid bannaan yaal oo taageera in qof kasta dareemo in uu fursad u leeyahay wax ku darsashada go'aan qaadashada.

Waxa isla markaas jira aaraa kala duwan oo arrintan ku saabsan, laakiin kala duwanaanshaha ra'yi lama mooga. Horena waa loo dhegeystay, isla markaas dadka qabaa waxay diyaar u yihiin inay taageeraan go'aankaas.

Go'aan lagu gaadho is-qancin buuxda

Xaaladdani waxay tahay mid qof waliba uu ku qanacsan yahay habka loo hirgelinaayo arrin.

Milicsi:

In yar hako oo naqtiin siyaabaha kala duwan ee kooxi go'aan u gaadho. Ma xasuusan kartaa mar golihiinu adeegadsaday habkan? Haddii ay jawaabtu haa tahay, ka warran raad-reebkeedii. Haddii ay kula soo gudboonaato in aad arrintii lafteedii mar kale go'aamiso, ma kula tahay in aad u go'aamiso, ma kula tahay in aad u go'aamin lahayd si sidii hore ka duwan?

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Ka-feejignaan:

Kooxda go'aan qaatayaasha ahi, mararka qaarkood ayay halis u yihiin in ay ku dhacaan wax loogu yeero "feker-kooxeed". Feker-kooxeed waa nidaamka fekerka ay xubnaha koox isku duubani adeegsadaan marka ay isu-soo-jiidistu ma huraan noqoto.

Goleyaasha deegaanku mararka qaarkood ayay ku dhacaan dabinka "feker-kooxeedka", markay bilaabaan in ay xoogga saaraan isku-xirnaanta kooxda, taasi oo ay ku baylihiyaan feker xor ah. Tusaalayaasha soo socdaa waa astaamaha "feker-kooxeed", sida ka muuqan karta Golihina oo kale.

Marka hore adiga iyo xubnaha Golaha markay la soo gudboonaato go'aamini, waxaad u debedaan in aad doodka ku soo koobtaan mid ama laba siyood, idinka oo baadhin inta doorasho ee suurto ah ama idiin bannaan.

Mar labaadka; dhif iyo naadir ayaad isku daydaan in aad dib-u-eegtaan go'aan ay gaadheen intinna badani, xataa mar la codeeyo in go'aan uu leeyahay khataro iyo dhaliilo aan hore loo ogeyn.

Mar saddexaad: Goluhu kama raadsado talada shaqalaha ama khabiir idiin siin kara war xun oo ku saabsan faa'iidada iyo khasaaraha ka soo if bixi karta go'aannadiina.

Mar afraadka, xubnaha Golaha waxay xiiseeyaan xoogga iyo aaraa'da taageeraysa wixii ay go'aamiyaan kuwa ka soo hor-jeedana way iska indha tiraan.

**Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

Nin la yiraahdo Jerry Harvey, oo ah xeeldheere cilmi nafsiga ah oo ku takhasusay dabeecadaha hay'aduhu (shirkadaha, ururrada, iwm) ayaa inaga siinaaya feker kooxeed muuqaalka kor ku sharraxan..

Harvey wuxuu rumaysan yahay in dadka gaashaan-buurta, sida Golayasha

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Deegaanka inay inta badan u janjeeraan in ay isu gaashaan-buuraystaan qaataan go'aammo aannu midkoodna raacsanayn. Muddo ka dib ayaa waxa ka soo baxay natiijooyinka aanay mahadin.

Argtida Harvey marka la eego, sidani waxay ku dhici karaan adigoo xildhibaan ah markaad:

- x ay kugu timaada xaalad shaki ay kaaga muuqato, laakiin xildhibaanada kale ay taageersan yihiin.
- x Aad adeegsato u qaadashooyin dhaliil leh si aad u raali geliso ama Taageerto xubnaha danaynaya go'aaminta, si aad uga nabad geshid cambaarayn iyo inaadan qayb ka ahayn howshan, halka aad ka muujin lahayd fikirkaada saxd ah.

Dabinnada go'aaminta ee kale:

Buug beri dhoweyd soo baxay oo la yiraahdo "DABINNADA GO'AAMINTA", ayaa soo ban-dhigay toban wax oo carqalad ku ah go'aaminta wanaagsan. Waa waxtar in aad tobankan ku qortid xasuus -qorakaaga Golaha, si aad u tixraacdid markaad u baahatid. Sidaas waxa ku taliyey qoraaga buugga kor ku qoran:-

1. Is-maqiiqid: Waa marka aad bilowdo go'aaminta adiga oo aan horay uga fekerin waxaad samaynayso ama natiijadu waxay noqon karto.
2. Wax isku qufulid indho la'a: Markaad maskaxdaada ku qufusho dhalanteed kuu kexeeya dhinaca qaladka ah, taasoo u dhaxalsiisa in aad furdaamiso dhibaato qalad ah, ama in aad baal marto wax muuqda oo hagagsan.
3. La'aanta khariidad ku jihaysa: Adigoo dhibtaada ama xaaladda u qeexi kari weyda, siyaabo mid ka badan, ama ay si aad kuu saameeyaan aaraa'da doodayaasha kale.
4. Adiga oo si xad dhaaf ah ugu kalsoon garsooridaada: malahaaga iyo kala doorashadaada.
5. Toobiye arag-gaaban: rumaysiga warka aad sida ugu fudud u heli kartid.
6. Farma-gaarto: go'aaminta aad u degdegsan ee aad fursad qofna u helin in la raaco hab-raaca cilmiyeysan ee go'aan qaadashada.
7. Fashil kooxeed: waxayaalaha la mid ah "fekeer-kooxeed" iyo kalsooni ku qabka in kooxdu go'aan habboon gaari doonto.
8. Dhego ka fureysiga war-celinta: Sida maqal li'ida waxay dadka kale leeyihiin qalab-u-tarjuma dhacdooyinka soo-jireenka ah maragooda.
9. Sii wadid la'aan: in aad ka gaabiso inaad tusmeysa ood gorfeysa

Qiiima natiijoyinkii ku soo maray si aad uga faa'iidayso. Qaati kubaadan in aad ka doonaysa hadda hadda aad go'aan ku qaadnayso, iyo in waqita kubaadan in aad ka

**Labo faras isku mar ha fuulin, haddii kale futo
qarrar ayaa kugu dhacaaya
Maahmaah Soomaaliyeed**

Xubinta
Golaha
Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye

Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto

Go'aan-qaadashada hubsiino la'aaneed:

Golayaashu badiba waxa laga doonaya inay go'aamo gaadhaan iyada xaaladuhu murugsan yihiin, iyo iyada oo ay maqan tahay xogtii iyo wararkii lagu salayn lahaa.

Dhibaato ama xaalada ay ku hareeraysan tahay faham la'aani markiiba waxa Goalaha u fududaataa in ay iska-leexiso. Inkastoo dhaqanka sidaas ah, ay bulshadu canbaarayso, ma aha mid xilkas darro ku timi, ee aadamaha ayay

Aqoon-

dabeecaddiisa tahay inay iska-leexiyaan arrimaha aanay isu diyaarin guul ka gaarigooda heerka ku xiga go'aan gaarista adiga oon waxba go'aamin waa dib-u-dhigidda, sida iska-leexinta waa caadi, mararka qaarkoodna haboon sida xaaladahu mudgi yihiin

Bulshadu dib-u-dhigashada go'aamin sida iska-leexinteeda waxay u fasiran karaan dhalliil ay leeyihiin Golayaashu.

Tan waxaa kaa xigta tabta inta badan la adeegsado, marka ay Golayasha soo food saaraan hubinti li'i iyo mugdi. Taasi oo ah jawaab-celin kooban oo dareen tusaysa hase ahaatee koobaysa ballanqaad.

Tabahaan oo lagu tilmaami karo "go'aan li'i go'aammo" waa kuwa la doorbida ama wanaaguba ku jiro markay xaaladdu cakiran tahay. Dhinaca kale waxay u muuqan karaan mawqifyo si dhib yar loo adeegsado xataa marka aysan xaaladdu cakirnayn. Marka tani dhacdo waad iska casishay xilkaagii hogaamineed.

**Inta aynu ka tashanayno goormaynu bilawnaa, ayaa
Wakhtigu inagaga dhacdaa.
Maahmaah Laatiin ah**

**Xubinta
Golaha Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Qodobbo muhiim ah:

- x Go'aaminta intaan waxba la go'aamini waa arrin dhibteeda leh.
- x Go'aan qaadashada maan-galka ahi waa hab-raac lama huraan ah, mase aha sheekadii oo dhan marka ay timaaddo go'aan qaadasho.
- x Caddaynta dhibtaadu waxay noqon kartaa tan u adag una mudan markay timaado go'aaminta iyo furdaaminta dhibaato. Haddaba la hadal dhibtaada.
- x Wakhtigaaga iyo awooddaada ha ku dhammayn furdaaminta dhibaatooyinka. Ka naso waqti si aad uga faa'iidaysto fursadaha.
- x Ogaalka iyo higsadku waa tallaabooyinka u horeeya ee lagama-marmaan u ah go'aaminta.
- x Tayada iyo aqbalaaddu waa furaha qiimaynta go'aannada aad qarka u saaran tahay inaad qaadato.
- x Haddii kuwa dhibaataada qaybta ka ah, aan lagala tashan go'aanka in arrinta wax laga qabto, waxaa dhici karta in aysan taageeri doonin xalkeeda.
- x Go'aan qaadashada kooxeed dhawr siyood ayay noqotaa. Midina ma qaldana laakiin qaar baa kuwa kale ka wanaagsan, inkasta oo ay tani ku xiran tahay 'Go'aaminta waxay ku saabsan tahay'.
- x "Feker kooxeed" waa "cudur" curyaamin kara awoodda go'aamineed ee Golahaaga.
- x Maareynta heshiisiinta kooxi way ka adag tahay maareeynta is-qabad.
- x Waxaa jirta go'aammo aan go'aan lahayn, kuwaas oo faa'iido leh marka ay ku soo-food-saaraan xaalado cakiran iyo hubin la'aani.

Raad-raac

1. The Ernest and Young Quality Improvement consulting Group. Total Quality (Homewood, IL, Irwin, 1990), p.4.
2. Schein, Edgar H., Process Consultation, Vol. I (Reading, MA., Addison Wesley, 1988), pp. 69-74.
3. Harvey, Jerry, The Abilence Paradox and Other Meditations on Management (Lexington, MA, D.C. Heath, 1988), pp. 15-17.
4. Russo, J. Edward and Schoemaker, Paul J. H., Decision Traps (New York, Simon and Schuster, 1990), pp. xvi-xvii.

Qaybta: 2aad

Aqoon-is-weydaarsi

**Xubinta
golaha
Deegaanka
markuu yahay
Go'aamiye**

**Xubinta Golaha Deegaanku markuu
yahay Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Dulucda:

Wax-qabadka madaxda la doorto waxa lagu qiimeeyaa go'aanada ay qaataan. Go'aannada wanaagsan micnahoodu wuxuu noqon karaa wax qabadka dawladda oo horumaray iyo sumcada dowladda hoose iyo kuwa xukumo oo noqda mid togan.

Aqoon isweydaarsigan waxa loo hindisay inuu ka-qayb-galayaasha siiyo fahamka habraac go'aan-qaadasho iyo inuu baadi-goobo dariiqooyin kale oo loo adeegsado masuuliyada go'aan-qaadasho. Xubnaha dhameysta aqoon-is-weydaarsiga waxay awood u yeelan doonaan inay tilmaamaan carqaladaha hortaagan go'aan-qaadashada golaha, iyo inuu qorsheeyo oo fuliyo istraatiyooyin uu kaga bayro ama uu meesha ka saaro carqaldahaas.

Tusmada:

Tilmaan kooban oo ku saabsan hawl kasta oo barasho ayaa hoos ku tusan iyadoo uu raacsan yahay waqtiga ay mid waliba u baahan tahay. Hadaad doonto siday u kala horeeyaan waad beddeli kartaa, wax baad ku tuuri kartaa, waxaad kale oo ku dari kartaa agab tababar oo adigu aad aqoonteeda leedahay; xor baad u tahay inaad sidaas sameyso.

3.1.1. Layli diyaar-garow:

Qof kasta oo ka mid ah ka qayb galayaasha wuxuu dooran karaa shanta nooc ee go'aan-qaadasho kuwa uu door bidayo si ay ugu fududayso kaalintooda xubinnimo. Xuma iyo wanaagga ay mid kasta oo uu doorbidayo ayaa lagaga doodi doonaa kal-fadhi loo dhan yahay. (45 daqiiqo)

3.2. Bandhigga tababaraha:

Bandhig kooban oo ku saabsan go'aan-qaadashada golaha. Adeegso agabka maqaalka/qormada si aad u ogaato sida go'aan loo qaato, talaabooyinka habraaciisa, carqaladaha go'aan-qaadasho iyo sida xubnaha goluhu u noqon lahaayeen go'aan qaate wax-ku-ool ah. (30 daqiiqo)

3.3. Layli: Go'aammada san iyo kuwa xun:

Ka-qayb-galayaasha oo ah kooxo shan shan ama todoba todobana ayaa la weydiin doonaa inay taxaan astaamaha golaha go'aanno wanaagsan iyo kan go'aano xun qaata. Dhiirigeli ka-qayb-galayaasha inay uga fekeraan si hal abuurimo leh siyaabaha loo tayeyn karo waxqabadka go'aan-qaadashada ee golaha (120 daqiiqo).

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

3.4. Jilid: Go'aan-qoondayn:

Ka-qayb-galayaasha ayaa ka qayb qaadanaya go'aan-qaadasho la metalayo oo ku saabsan kal-fadhi miisaaniyadeed, halkaas oo ay dhowr kooxood oo muwaadiniin ahi u tartamayaan deeq lacageed oo badan oo uu goluhu dhowaan helay. U ogolow wakhti saddex bandhig lagu sameeyo, xeer goynta golaha iyo ka doodida natiijada go'aanka. (120 daqiiqo).

3.5. Kiis Barasho: Xarunta dhexe ee Basaska ee Hawlwadaag

Iyaga oo kooxo shan ilaa 7 xubnood ah ayey ka-qayb-galayaashu akhrisan doonaan xaalad dhibato oo uu gole deegaan la kulmi karo. Koox kasta waxa la weydiin doonaa inay xaaladda akhristaan, go'aan ka gaaraan, ayna ka jawaabaan su'aalo ku saabsan habraaca ay u adeegsadeen go'aan gaarista. Kor-jooge ayaa koox kasta loo cayimayaa si uu u qiimeeyo habraaca ay koox kastaa dhab ahaan adeegsatay. (60 daqiiqo)

3.6. Layli: Gudbin xirfadeed:

Ka-qayb-gale kasta ayaa si gaar ah ugu fekeraya, kadibna fekerkiisa la wadaagaya kuwa kale wuxuu damacsan yahay inuu sameeyo aqoon isweydaarsiga ka dib iyo wuxuu ka bartay aqoon-isweydaarsiga go'aan-qaadshada. Ku dhiirigeli ka-go'naanta qof ahaaneed iyo in uu sameeyo isbeddel. (45 daqiiqo)

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

3.1: Layli diyaar-garow: Liiska hubinta kala hormarinta Go'aan-qaadashada

Waqtiga:45 daqiiqo:

Ujeedo:

Layligani waa dariiqo ay ka-qayb-galayaasha aqoon-is-weydaarsigu ku aqoonsan karaan shanta nooc ee go'aan-qaadasho ee caamka ah, kuwa ay la tahay inay inta badan u adeegsan karaan kaalintooda xubin gole deegaan. Sida ku cad liiska hubinta, noocyadani waxay leeyhiin muunado kala duwan u dhexaysa (go'aan la'aan) iyo fal-celin degdeg ah (diyaar, shiish, rid).

Ka qaybgalayaashu ha dhameeyaan layliga intaanay soo qadimin go'aan-qaadasho xanbaarsan xog fikradeed. Tani waa lama huraan. Faa'idada layligu waa in la helo sawirka saxda ah ee ay ka-qayb-galayaashu ku dhaqmaan nolol maalmeedkooda ee aan ahayn siday u malaynayaan inay u dhaqmayaan.

Hab-raac:

Ka codso ka-qayb-galayaasha inay dhameeyaan kala doorashada liiska hubinta go'aan qaadashada iyadoo qof waliba keligii shaqaynayo. Sii 15 daqiiqo oo ay ku dhameeyaan hawsha. U sharax inaanay jirin kala doorasho xun ama wanaagsan iyo inay mid kastoo ka mid ah shantu ay noqon karto jawaab celin ku haboon dhibaato ama fursad gaar ah. Ka-qayb-galayaasha doortayna ay gacanta taagayaan. Natiijooyinka ku qor waraaqo.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

markay ka-qayb-galayaashu dhameeyaan liiska hubinta, ku dhawaaq xulasho Kasta. Ka-qayb-galayaasha ka codso inay gacanta u taagaan tay u xusheen inay tahay doorashada ay inta badan adeegsadaan. Natiijooyinka ku qor warqad weyn.

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

Ku bilaw falanqayn adigoo su'aalo ka weydiinaya noocyada xaaladaha keeni kara xulashada go'aan qaadasho loo adeegsan karo xaalado gaar ah. Ka codso ka-qayb-galayaasha inay tusaale waayo-aragnimadooda ah ka bixiyaan golohooda siiba kuwa ku qoran waraaqaha waaweyn. Ka dhig hab-raaca mid xawli ku socda si waqtiga loo ilaaliyo.

Weeraha soo socdaa waxay tilmaamayaan lixda nooc oo kala xulashada go'aan qaadasho oo ay adeegsadaan xubanaha goleyaasha deegaanka adduunka oo dhan. Akhri lixda nooc. Tilmaanta aad inta badan u adeegsato kaalintaada xubin gole deegaan. Tan aad doorato sanduuqa horteeda ku yaal ku dhig calaamadda X.

- Waxaan ahay qof samir badan. Waxaan sugaa in muddo ah, dhibaatooyinka intooda badani iyagaa ayaa is xaliya go'aan qaadasho la'aan.
- Markiiba jawaab celin ayaan sameeyaa. Badiba go'aanka aan qaato waa kan haboon.
- Waxaan helaa xogta ugu badan ee dhibaataada iyo sababaha dhaliyey, ka hor inta aannan waxba sameyn.
- Si qoto dheer ayaan xubnaha kale ugala doodaa, in loo baahan yahay go'aan guud ahaan iyo go'aanku waxa uu ku saabsan yahay.
- Waxa aan isku dayaa inuu qof kasta oo arrinta ku hawlani igu raaco inta aanan waxba qaban.
- Waxa aan raacaa aqlabiyada ama kuwa aan ra'ayigooda qadariyo.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

Hoos ku qor tilmaamaha xaalad, adiga oo xubin gole deegaan ah lagaa filayey inaad go'aan ka qaadato. Tilmaan go'aanka aad qaadatay iyo nooca aad adeegsatay.

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

**Aqoon-
is-weydaarsi**

Natiijadu ma ku raali gelisay? Faah-faahi
Sideee mar labaad u gudageli doontaa (maxay noqon doontaa
xulashadaada go'aan)

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

3.2: Bandhigga Tababaraha

Waqtiga: 30 daqiiqo

Ujeedo:

Soo jeedintani waa inay ka-qayb-galayaasha fikrado iyo muuqaalo ka siiso kaalinta go'aamiye iyo asaaska fikrada uu u adeegsado qof ahaan iyo koox ahaanba layliyada aqoon isweydaarsiga ee ku jira tababarkan.

Hab-raac:

Diyaari soo jeedinta adiga oo ku salaynayo xogta aad ka kasbatay maqaalkii kan ka horeyey ee ahaa kaalinta go'aamiye. Xoogga saar sida go'aannada loo qaato, talaabooyinka habraaca, carqaladaha ka horyimaadda go'aan qaadashada, iyo sida ay xubnaha golaha deegaanku u noqon lahaayeen go'aan qaatayaal wax-ku-ool ah.

Xogta oo aad ku qodobayso warqado waxay kuu fududyan kartaa inaad si habaysan

u gudbisno wakhtigii loogu talagalay. Weydii su'aalo muddo kadib inta aad wax soo jeedinaysid si aad u hubiso ka-qayb-galayaashu inay kufahmeen iyo inay kuu soo

jeedaan. Ku taageer soo jeedintaada agabka waxbarasho oo aad ku qortay/sawirtay waraaqo waaweyn ama kusoo bandhigtay muuqbaahiye lawada arki karo.

Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye

Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto

3.3: Layli: Go'ammada Fiican iyo Kuwa Xun

Waqtiga: 90 daqiiqo:

Ujeedo:

Layligani wuxuu ku dhiirigelinayaa ka-qayb-galayaasha aqoon-isweydaarsiga inay dib-u-eegaan waayo-aragnimadoodii go'aan-qaadashadda Golaha Deegaanka, iyo in ay waayo-aragnimada la wadaagaan fadhi kooxeed. Waxaa intaa u dheer oo uu siiyaa ka qayb-galayaasha fursad ay si hal-abuur leh uga fekeraan siday uga bixi lahaayeen go'aan qaadashada gole ee liidata.

Caadi ahaan, layligan waxaa la adeegsadaa kaddib soo jeedinta iyo falaqaynta wakhtiga go'aan qaadashada golaha deegaanka.

Hab-raac:

Layligan waxaad ku bilaabi kartaa adigoo u sheegaya hadalkan "qof kasta oo waayo-aragnimo Xubin gole deegaan lihi wuxuu arkay Golaha oo go'aano wanaagsan iyo kuwo xunba qaatay". Hase ahaatee, markay dooddu kulaato, kuwo ku hawlan go'aan qaadashadu, waqti yar ayay siiyaan in ay dib u milicsadaan go'aanka ay gaareen iyo sida loo qatay.

Far waaweyn ku qor labadan su'aalood warqad weyn:-

1. Waa maxay astaamaha Golayaasha qaata go'aanno wanaagsan?
2. Waa maxay astaamaha Golayaasha qaata go'aanno xun?

U qaybi ka-qayb-galayaasha labo kooxood oo yar yar, si isle'eg. Su'aasha hore labada kooxood midkood u xilsaar, tan kalena kooxda kale u xilsaar.

Warqadda shaqo ee bogga soo socda ku qoran waxay ka-qayb-galayaasha u sahlaysaa inay qoraan liiska astaamaha ee dabceecadaha shaqsiyaadka u gaarka ah.

Koox kasta weydii inay ku qoraan liiska astaamaha warqad, iyadoo dhanna kuu keenaan (20-30 daqiiqo)

Markay labada kooxoodba dhameeyaan hawsha, fadhiga loo dhan yahay ha isugu yimaadaan, dabeedna weydii af-hayeenka koox kasta inay war bixin 5 daqiiqo ah ka bixiyaan natiijooyinkii kooxda. U qoondee 5 daqiiqo oo dood ah, soo jeedinta ka kadib.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto**

|

Iyaga oo liisaska astaamaha go'aannada wanaagsan iyo kuwa xuni ba ku dhejisan yihiin derbiga fasalka, warqad cusub ku qor su'aashan soo socota:

Maxaan qaban karaa si aan u kobciyo wax-qabadka go'aan-qaadashada Golaha aan ka mid ahay?

Weydii ka-qayb-galayaasha inay ka fikirnaan siyaabo arrintan loo samayn karo, dabadeedna ay qoraan (eeg warqadda shaqada ee bogga soo socda) u soo jeedi in ka-qayb-galayaashu ay dib u-jalleecaan labada liis ee fikradaha. Shan daqiiqo kadib ka ururi ka-qayb-galayaasha fikradaha ay hagaajiyeen ku qor warqado cadcad. Haddii uu waqtigu kuu saamaxo dood geli natiijooyinka hawshan; diiradana saar dooda fikradahan kuwooda ugu faa'iido badan iyo sida loo fulin karo.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Qoraalka Xubinta

Maxaan qaban karaa.....

Waa maxay waxaan Xubnaha kale ee Golaha ka bartay dhinaca go'aammada fiican iyo kuwa xun.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Wagtiga: 120 daqiiqo

Ujeedo:

Layligani wuxuu siinayaa fursad ay ka-qayb-galayaashu wax kaga bartaan go'aan-qaadashada iyagoo ku dhex jira habraaca go'aan-qaadashada mataliddu waa kalkaaliye waxbarasho oo xooggan. Ka-qayb-galayaasha waxay matalaaddu siinaysaa xaalad u eg tii runta ahayd, oo ay ku kasbadaan dareemada nololaha ee runta ah. Iyagoo og inay matalaad keliya tahay ayey ka-qayb-galayaashu ku dhiirraadaan inay jilaan xaalad nololeed oo dhab ah iyagoo adeegsanya dabeecad iyo farsamooyin. Mataladdu waxay la mid tahay adigoo riyoonaya, dareenkeeguna ma aha mid aad maskaxdaada ka saari kartid, xataa markaad baraarugto.

Hab-raac

U qaybi ka-qayb-galayaasha afar kooxood oo yar yar, oo ay mid kamid ahi ka kooban tahay shan xubnood. Koox walba sii nuqul tilmaamaya xaaladda iyo kaalinta laga rabo. Fiiro gaar ah: - Haddii ay suurtagal tahay, aqoon-isweydaarsiga ka hor sii kooxaha qoraalka xaaladda hoos ku faahfaahsan; si ay u ogaadaan xaaladda iyo dowlka looga baahan yahay.

Adiga ayaa kala dooranaya inaad ka-qayb-galayaal matala kaalinta xubnaha Golaha magacawdid iyo inaad weydiiso mutadawaciin. Si kasta ha ahaatee waa in la helaa ka-qayb-galayaal metela Guddoomiyaha Golaha iyo afarta kale

ee matalaya kaalinta xubnaha golaha deegaanka. Magacyo aad dooratay ayaad xubin kasta siin kartaa ama jilayaasha ayaad ka codsan kartaa inay isticmaalaan magacyadooda.

Inta ka-qayb-galayaasha hadhay u qaybi kooxaha 1, 2, ama 3. saddexdaa kooxood mid kasta ka xulo qof kor-jooge ah. Kadib marka ka-qayb-galayaasha mid kasta la siiyey kaalin/door, ka codso xubnaha saddexda kooxood inay tagaan qolal loo qoondeeyey, si ay u soo dejiyaan qorshe hawleed ay Golaha kaga iibiyaan soo jeedintooda.

U sheeg in waqtiga ay hawsha ku soo dhamaynayaan ay tahay 45 daqiiqo. Koox waliba ha doorato qofka kooxdooda af- hayeen u noqon lahaa. U sharax in golaha oo hawlo badan haya awgeed; koox kastaa la siinayo 5 daqiiqo oo kaliya inay ku dhamaysato bandhigeeda.

Inta ay saddexda kooxood doodayaan, kooxda matilaysa goluhu, kuraasta iyo miisaska yaala qolka tababarka ha u diyaariso si la mid ah qolka gole deegaan ku shaqeeyaan. (habka kuraasta iyo miisaska loo dhigayo waa ta ku sawiran buugga kan ku xiga).

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

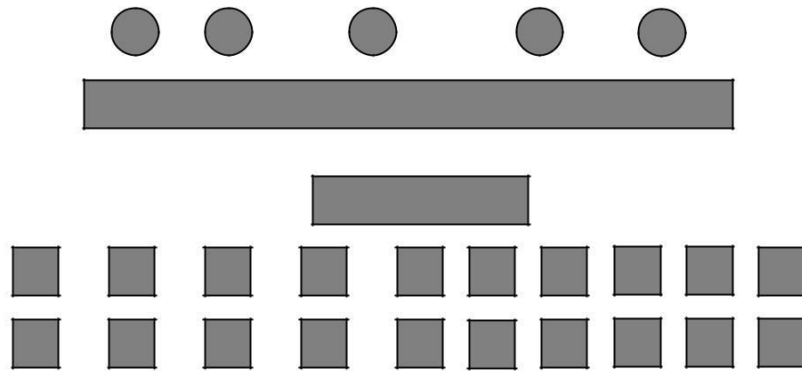
Xubnaha Golaha oo fadhiya, ayay koox waliba bandhigeeda soo jeedinaysaa.

Saddexda goob-jooge iyo kooxaha bandhigga samaynaya mooyee cid kale looma ogala qolka golaha. Haddii aynnu si kale u dhigno kooxina ma dhegeysan karto soo bandhiggidda kooxaha kale, siiba kooxaha aan weli soo bandhigin. Bandhigyada ka dib ayaa xubnaha Goluhu ka doodayaan iyadoo ay goob-joogayaashu dhegeysanayaan, eegayaan oo ay waxay la tahay qorayaan.

15 daqiiqo kadib codso in go'aan la gaadhay iyo in kale. Goob-joogayaasha ka codso inay warbixin ku siiyaan, xubnaha iyo guddoomiyayaasha kooxuhuna ay ku siiyaan aragtidooda.

Dooda ka dhalata hawlaha kor ku xusan, bartilmaameed uga dhiga habraaca uu adeegsaday goluhu si uu u gaadho go'aan iyo wax-ku-oolnimadiisa

Muuqaalka Qolka

Xubnuhu waxay ku fadhiyaan xagga hore kuraasta miiska dheer ka dambaysa. Miiska yar ee dhexda yaal mawaadiniinta qofkii doona inuu hadlo ayaa adeegsanaya. Afar-geesyada waxa fariisanaya muwaadiniinta wax soo bandhigaysa.

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

GO'AAN-QOONDAYNTA

Xaaladda

Maal-qabeen ganacsade ah oo magaalada San Pedro degganaa ayaa geeriyooday, kana tegay lacag aad u badan. Lacagtu waxay dhameyd US\$50,000 oo uu dardaarmay golaha magaaladda in lagu siiyo shan jeer oo min US\$10,000 ah. Dardaaranka waxaa ka mid ahayd shuruud oranaysa lacagta waxa loo isticmaali karaa qadiyad dan guud ah oo u qalanta, uu-se go'aankeeda leeyahay golaha deeganku. Hase ahaatee hadduu golaha ku guuldaraysto inuu qoondeeyo ama uu go'aankiisu ka dib-dhaco kalfadhigga kan lagu qoondeynayo ku xigga deeqda waa lgala noqon doonaa iyada oo aan ka noqosho lahayn.

Saddex kooxood oo bulshada ka mid ah ayaa caddeeyey in ay doonayaan inay lacagtaas soo -jeedinno usoo qoranayaan. Hawsha golaha hor-taalaa waa inay saddex soo-jeedinood dhegeystaan, kadibna mid ka mid ah kooxaha bulshada doortaan inay tahay ta ku guuleysatay.

Sifaalaha magaalada San Pedro:

San Pedro waa magaalo ganacsi oo ku taal dal soo koraya. Dawladda dhexe ayaa ku hawlan qorshe awood daadejineed, kaasoo saameyn doona dawladda hoose ee San Pedro. Magaalada waxaa xukuma gole deegaan oo shan xubnood ka kooban oo uu mid waliba wakiil ka yahay degmo gaar ah. Xubnaha waxaa loo doortay muddo laba sano ah kaddib markay heleen aqlabiyad hal dheeri ah codadka laga dhiibtay degmooyinkooda.

Doorarka Xubnaha Golaha Deegaanka:

Guddoomiyaha Golaha. Waxaad tahay Guddoomiyaha Golaha oo laga soo doortay San Pedro degmooyinkeeda aan wershadaha lahayn. Waxa lagu doortay inaad guddoomiso golaha deegaanka Cod dhan 4 ka mid 5ta xubnood ee golaha. Waxaad tahay nin aad loogu tixgeliyo xirfadaha iyo kartida hogaamintiisa oo ay ka mid yihiin inaad isu soo dhaweyn ka dhaliyo kooxaha ku dagaalama golaha deegaanka.

Maanta arrinta golaha hortaal waa inuu go'aamiyo saddexda kooxood ee bulshada tan ay tahay inay hesho lacagta uu maal-qabeenku siiyey bulshada. Waxaad qorsheysay in hogaamiyaha koox kastaa uu soo jeediyo kooxdu waxay ku salaynayso inay hesho lacagta, kadibna uu goluhu ka doodo soo jeedinuhu siday u kala mudan yihiin. Ujeeddadaadu waa inaad hubisaa in:

Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye

Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto

1. Aan lacagtaas la waayin iyada oo ay sabab u tahay Golaha oo go'aan qaadan kari waayay,
2. Go'aan lagu wada qanacsan yahay laga qaato in sida ugu habboon lacagtaas looga faa'iidaysto,
3. La dhowro sumcadda Golaha oo ah in uu yahay mid maan-gal ah, dhowrsoon oo ku werwera danaha ay wadaagaan bulshada oo dhan,

Labo Xubnood oo xagga ganacsiga u janjeera: San Pedro waa magaalo miraha shiida. Dhaqaalaha magaaladu wuxuu inta badan ku tiirsan yahay wershadeynta tacabka beeraha. Xubin ahaan labadiinnu waxaad wadaagtaan dan. Labadiinuba waxaad wakiilo u tihiin degmooyin hoy u ah shaqaalaha wershadaha. In badan oo kamid ah dadka idin soo doorta, shaqo ma hayaan, taasoo ay sababtay markii dhowaan ay xirmeen wershadda xiga oo ahayd shaqo-bixiyaha magaalada u weyn. Cod-bixiyaashiinu waxay si toos ah uga faa'iidaystaan karaan xarun tababaro xirfadeed, taas oo ay saddexda kooxood mid ka mid ahi u soo-jeedinayso inay tahay ta u qalanta in lagu maalgeliyo lacagta uu maal qabeenku ku deeqay.

Labo Xubnood oo tageera adeegyada bulshada: Dhibaatooyinka magaalada haystaa dhamaantood ma aha kuwa dhaqaale xumo. Dabeecadda magaaladda San Pedro ayey ka dhasheen dhibaatooyin bulsho oo badani. Waxyaalaha ka dhashay shaqo la'aanta ayaa waxa ka mida inay raga baagamuuddada ahi ay u safraan magaalooyin ka rajo wanaagsan, iyagoo xaasaskoodii iyo caruurtoodii yar-yareyd kaga tegaya magaaladda. Iyada oo aanay jirin adeegyo caafimaad oo haboon, bulshadu waxay halis u tahay cudurka cabsidda leh ee degdegga u faafa. Xubin ahaan, labadiinuba, waxaad muddo dheer u doodayseen qadiyadda dadka tabaalaysan ee reer San Pedro. Waxaa Rekoorkiina (record) ku qoran inaad taageertaan sidii maalgelin loogu daryeelo caafimaadka iyo baahiyaha kale ee carruurta degaanka ah taageeraya. Waxaad damacsan tihiin inaad taageertaan xarunta xanaanada carruurta ama barnaamijka caafimaadka hadba ta loo soo bandhigo golaha si isqancin leh.

Doorarka Kooxaha Bulshada:

Kooxda 1aad: waxaaad wakiil ka tihiin shirkad gaar loo leeyahay, oo ay dhisidiisa ka dambeeyeen ganacsatada degaanka si ay magaalada ugu hayaan xoogsatada iyadoo shaqo loogu abuurayo. Shirkadu waxay heshay dhul ay siisay wershed ka mid ah kuwa magaaladda waxay hadda u baahan tahay maalgelin ay ku hawl geliso xarun tababarka xirfadaha ah. Waxaad werwer ka qabtaan shaqo la'aanta sii kordhaysa. Waxaad aaminsan tihiin in shirkaddu ay si weyn u yaraynayso shaqo la'aanta. Waxadse u baahan tihiin ilo dhaqaale oo maalgeliya hawlihiina dib-u-shaqaalaynta dadka aan shaqada hayn.

Kooxda 2aad: waxaas tihiin koox u doolda, taageero xooggan siisa goobaha aan wershadu ka dhisnayn ee San Pedro. Waxa idin taageera kooxaha

Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye

Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto

daryeelka caafimaadka iyo kooxaha dhakhtarrada degaannada, waxaad raadinaysaan maal-gelin lagaga hawl galo barnaamajyada cusub ee ka-hor-tagga faafidda cudurrada, gaar ahaan kuwa degdegga u faafa; idinka oo adeegsanaya waxbarasho wax ka tarta cudurrada faafa. Waxaa kale oo aad rumaysan tihiin in kooxdii ay xaq u leedahay lacagta uu Golaha deegaanka siiyay marxuumkii maal-qabeenka ahaa; sababta oo ah dhibaatooyinka caafimaad ee baahida degdegga ah ee ay bulshadu wajahayso.

Kooxda 3aad: waxaad tihiin koox wadaado ah oo masaajid ka socota. Waxaad taageero buuxda ka heshaan culimada diinta ee bulshada iyo dugsiyada dowladda. Kooxdii waa kooxda ugu mudan ee adeegyo u fidisa danyarta bulshada, iyadoo aan faa'iido doon ahayn kuna tiirsan maalgelin dibadeed. Waxaad maalgelin u doonaysaan in aad furtaan xannaano carruureed oo ku taal meel ay degan yihiin dad sabool ah. Xaruntu waxay faa'iido u tahay waalidka shaqeeya ee carruur aad u yar yar leh. Xaruntu waxay daryeeli doontaa carruurta waqtiga ay waalidkood shaqo ku maqan yihiin.

Maadaama ay waalidka kaliya ee madaxda qoyska ah yihiin, haddii aannu waalidku shaqayn, ma quudin karaan carruurtooda. Hase ahaatee waalidku ma awoodi karo inay shaqaalaysiiyaan qof guriga ka adeega oo carruurtana sii xanaaneeya inta ay shaqada ku maqan yihiin. Waxaad u aragtaan xarunta xanaanadda carruurta in ay xal u tahay baahida raagtay ee bulshada.

Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye

Tababarka
Hoggaanka la
soo doorto

Xaashi-hawleedka Kormeeraha

1. Goluhu ma Go'aamiyaa?

HAA MAYA

2. Hadday "maya" tahay, maxay u go'aamin waayeen?

3. Hadday "haa" tahay, side loo go'aamiyaa?

Go'aanku maka jawaabin fikradaha looso jeediyey?

Go'aanka waxa gaaray guddomiyaha isagoo ka wakiil ah golaha.

Go'aanka waxaa gaaray 2 ama 3 ka mid ah xubnaha golaha ugu firfircoon.

Go'aanka waxaa lagu gaaray hal-dheeri.

Go'aanka waxaa lagu gaaray is qancin ah in la taageero hawlgal gaar ah

Go'aanka waxaa lagu gaaray heshiis loodhan yahay.

4. Markii go'aanka la gaaray xubnuhu Af-macaan ma iskula xiriirayeen si ay meesha uga saaraan fekerka dhabta ah?

HAA MAYA

Ku sharax jawaabtaada hoos:

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Wakhti: 90 Daqiiqadood

HADAF

Layligan waxaa loogu talagalay in ka qayb galayaashu fahmaan Siyaabaha ka la duwan ee loola dagaalami karo musuq-maasuqa iyo baahida waxbarasho ee ay u yeelanayaan ereyga SMART oo ah xarfo la soo gaabiyey oo ujeedooyinkoodu yihiin in hadafku ahaado mid fudud, la qiyaasi karo, la yeeli (caqbali) karo, run ah, wakhti go'anna leh. Fahanka ereyganii wuxuu u suuro gelinayaa ka qayb galayaasha inay ogaadaan sida wanaagsan ee hadafkoodii qorsheysnaa ay ugu guuleysteen. Intaa waxaa dheer in ay ka qayb galayaashu kor u qaadayaan aqoontooda iyo xirfadda ay ku dabagalayaan hadafkooda qorsheysan iyagoo dajiyey cabbir ay sii go'aansadeen, kaasoo marka la qiyaaso ama la barbardhigo hawl fulintooda sheegaya in dariiqii hadafka lagu gaarayey laga leexday iyo in kale. Haddii weecasho ama leexasho jirto, waxaa la qaadi talaabo lagu saxo ama lagu toosiyo weecashada.

HAWL-SOCOD

Ku bilow layliga u qaybinta nuqulka “La Dagaalanka Musuqa” ka qayb galaayasha oo dhan, kuna waani in ay si deggen u akhriyaan una fahmaan dhibaataada musuq-maasuqa. Ka qayb galayaasha u qaybi afar kooxood. Koox kastaana in ay goonideeda uga wada hadlaan ugana jawaabaan su'aalaha la socda daraasadda muddo 60 daqiiqadood ah. Marka ay koox kastaaba dhammeyaan jawaabaha su'aalaha dib ha isugu soo biiraan oo koox walba jawaabaha ha ku qorto warqadaha waaweyn (flip charts). Ka dib u fur oo hogaami ka qayb galayaashu in ay isku qiyaasaan jawaabahooda. Dooduhuna waa in ay ku saleysnaadaan maangal.

Haddii ay xubno ka tirsan ka qayb-galayaashu ay soo jeediyaan fikrado ka madax bannaan kuwa kooxaha oo habboon waa in la tixgeliyaa.

DIRAASAD XAALADEED

Musuq-maasuqu waa dhibaato xun oo daciifisa awoodda masuuliyadda hay'adaha Dowliga ah.

Magaalo ka mid ah magaaloyinka ku yaalla Qaarada Africa ayaa waxay ku caan baxday Musuq-maasuqa oo gaaray heer aad u xun. Saraakiisha xafiiska dakhligu waxay caadeysteen in ay qaataan laaluush iyagoo hoos u dhiga cashuurta alaabta debedda laga soo dejiyo intii sharci ahaan lagu cashuuri lahaa in aad uga yar. Saraakiishu waxay carqalad geliyeen cashuur bixiyaha oo mararka qaarkood aanay ku waajibin cashuur bixini. Waxay samaysteen shaambado iyo warqadaha yar-yar ee lagu dhejiyo alaabada. Laaluush qaadashada iyo eexdu waxay qaloocisey go'aan qaadashada shaqaaleynta, bedelka shaqaalaha iyo magacaabidaba. Ujeedooyinkii shuruucda iyo nidaamkii maamulka waa la iska dayacay. Hanti-dhawrkii Gudaha ee la rabey in uu talaabo sharciga waafaqsan ka qaado

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

baaritaanka uu sameeyo, wuxuu ogolaaday in uu laaluush ka qaato kuwii uu baarayey.

Hadaba, markii uu musuq-maasuqii ku fiday dhammaan hawl-wadeennaddii dhaqaalaha ee magaalada ayuu xubnihii Golaha Deegaanku bilaabay wada tashi sidii looga hortagi lahaa loolana dagaalami lahaa musuq-maasuqa. Golaha Deegaanku waxay ka walaaceen ujeeddooyinka ay qorsheeyeen kaligood in uu ku filan yahay oo u keeni karo natiiyo lagaga wada guuleysan karo musuq maasaqa. Haseyeeshee, xildhibaan ka mid ah golaha ayaa soo jeediyey in shirka lagu casuumo xubno ka tirsan Maxkamadaha, Hay'adda shaqaalaha, Hanti dhawrka qaranka iyo cidii kale ee wax ka qaban karta. Ujeddooyinka go'aanadooduna u noqdo kuwo la gaari karo. Arrintan dhammaan Golihii Deegaanku si buuxda ayuu isugu raacay. Golihii Degaan oo ay weheliyaan xubno ka socda Hay'adihii la casuumay ayaa shirar iyo wada tashi badan ooy ka yeesheen sidii loo qorsheyn lahaa istiraatiijiyad lagu tiraayo musuqa.

Muddo ku dhow saddex bilood ka dib ayey aasaaseen guddi ka kooban laba xubnood oo Golaha ka tirsan, laba xubnood oo Maxkamadda Sare ah, laba xubnood oo Hay'ada shaqaalaha ka socda iyo laba xubnood oo Hanti dhawrka qaranka ah.

Guddigu waxaa loo xil saarey ujeeddooyin ka kooban lix qodob oo sidan hoos ku xusan ah:-

1. In la cabiro dakhliga la lunsaday muddooyinkii ugu dambeeyay.
2. In loo kuur galo cabashada dadka.
3. In xirfadaha iyo kartida shaqaalaha xafiiska lagu sifeeyo xagga ka maqnaashaha shaqada, habsanka, inta jeer ee cadaalad xumo laga dacwoodey, iyo tababar.
4. In la sharaxo ujeeddooyinka la xiriira isbadalada dhismaha maamul xafiiseedka iyo shaqooyinka la xiriira, lana muujiyo dhismaha la rabo mustaqbalka.
5. In la tixraaco balanqaadka xafiiska ee khuseeya bulshada iyo iwm, oo lagu cabbiro xagga nooca shaqada, tirada maalmaha adeega iyo dakhliga iyo kharashka.
6. In la soo bandhigo qodobo la raaco si looga ilaaliyo xafiiska shaqo-xumo maamul.
7. In la soo bandhigo xaalada ku habboon in loo qiimeeyo inta aan awooda xafiiska aan la furfurin (decentralization).

Su'aalo:

1. Awooda la siiyey Guddiga ma ku filan tahay in ay dabagal ku sameeyaan?
2. Sidee loo sameeyaa dabagalka ujeeddooyinka qorsheysan?
3. Waa maxay caqabada is hortaagi karta cabbirka ujeeddooyinka qaarkood?
4. Waa maxay ujeeddooyinka ugu waaweyn ee Guddiga loo sameeyey?
5. Waa maxay faa'iidada ay leedahay dabagalku?

**Xubinta
G/Deegaanku
markuu yahay
Go'aamiye**

**Tababarka
Hoggaanka
la soo doorto**

Waqtiga: 60 daqiiqo

Ujeeddo:

Layligani waa inuu ka qayb-galayaasha siiyaa waayo-aragnimo ay ku fiiriyaan dhibaatooyinka si mug leh, iyadoo la tixgelinayo xalalka kala duwan ee Xaaladaha kala duwan. Iyadoo kiisasku ay yihiin keliya qiyaas, waxay ka caawin karaa kasoo qaybgalayaasha tababarka dhadhanka runta ah ee go'aan qaadashada iyagoo aan waxba ku dheelayn.

Ujeedada habkan kiis barashada ahi waa wax ku-barashada doodaha. Adigoo ah tababaraha ayaa doodda bilaabi kara ama hagi kara adigoo ku dhirigelinaya ka-qayb-galayaasha inay codkooda dhiibtaan. Mawduuca meesha yaalla waa in aan laga bixin. Isu diyaari inaad ka-qayb-galayaasha ka caawisid sida ay isu barbar-dhigi lahaayeen xaaladda iyo aqoona ku saabsan go'aan-qaadashada aynnu hore uga soo doodnay.

Hab-raac

Ku bilow layliga adigoo siinaya ka-qaybgalayaal kasta koobi kiiska ku saabsan (Saldhiga dhexe ee basaska Xanfaley), ka dibna weydii inay akhristaan Xaaladda. Ka-qayb-galayaasha u qaybi saddex dood-kooxeed. Koox walba sii 40 daqiiqo oo ay kaga jawaabaan shanta su'aalood ee ku yaal dhamaadka Xaaladda.

Afartanka daqiiqo kaddib, kulmi kooxaha fadhi loo dhan yahay, kana codso warbixin qoraal ah oo ku qoran waraaqo waa weyn. Hoggaami dood isbarbar dhigeysa natiijooyinka kooxaha. Ku dedaal in doodu ay gaarto heerar sare, si loo beegsado go'aan qaadashada xaaladda arrimahan salka u ah.

XARUNTA DHEXE EE BASASKA XANFALAY

Sanado badan ayey ahayd dhaqanka basleyda u adeegta magaaladda Xanfaley inay dareewaladoodu ku dhiirigeliyaan inay dadka markay dejiyaan, kuwa kalena ka qaadaan meel kastoo ka mid ah wadada. Dhaqankani waxa uu si weyn faa'iido ugu ahaa dadka dukaanada wax ka iibsanaya iyo shaqaalaha xafiisyada ee ka soo raaca basaska tuulooyinka una socdaala magaalada Xanfaley.

Beri dhaweyd ayaa ganacsatada Deegaanku golaha deegaanka gaarsiiyeen cabasho dhinaca adeegga basaska ah. Ganacsatada cabashadoodu waxay leedahay, wiilasha basaska ka shaqeeya oo qaylo badan, iyagoo u tartamaya rakaabka basaska, tixgelin la'aanta halka ay ku daadinayaan ama ka qaadayaan rakaabka oo inta badan ah geesaha shaaricyada, taasoo abuurta qaylo iyo buuq dheeraad ah, rakaabkaas la daadiyey oo hor istaaga, kuna soo urura goobaha ganacsi hortooda.

Waxay ku andacoodaan dhaqankaasi in aanu u wanaagsanayn ganacsiga, sidaas darteed ay golaha ka doonayaan inay wax ka-qabtaan.

Iyagoo qadarinaya danaha ganacsatada; ayey xubnuhu tixgelinayaan soo jeedin goob bartamaha magaalada ku dhow oo loo cayimo saldhigga basaska. Magaalo dalaka la jaarka ah oo taas oo kale laga sameeyey, guusha ay gaadhay ayey goluhu ku qanceen inay tahay suurtoagal in Xanfaley laga sameyn karo. Mar haddii la hirgaliyo, rakaabka imanaya iyo kuwa dhoofayaba waxay ku qasban yihiin inay basaska ku sugaan saldhigga basaska waqtiyada u cayiman, halkey kaga sugi lahaayeen koonayaasha jidadka magaaladda. Rakaabka basaska sugaya oo buuqaya iyo dirawaliin waddada xidhay oo qaylo dheer waxay noqonayaan wax laga gudbay.

Golaha Deegaanka Xanfaley marna muwqif cad kamay qaadan ha ahaato mid taageero amase mid ku lid ah shirkadaha basaska. Maqnaanshaha mawqif cad oo goluhu qaato awgeed ayey mulkiilayaasha basasku u qaateen in dhaqankani fasax u yahay, go'aanka goluhuna wuxuu ku riday argagax iyo xanaaq.

Arrinta waxa sii kululeeyey iyadoo ay ku jiraan maalqabeenno shisheeye ah oo ka yimid dalalka deriska ah, isla mar ahaantaana maal badan geshay shirkadaha basaska Xanfaley.

Dhisidda Xarunta dhexe ee basaska, maalgeliyaasha basaska way cabsi gelisay iyagoo u arka aragtida golaha mid aan siinayn rakaabka basaska fursadii ay u baahnaayeen. Sidaas darteedna dakhligooda waxweyn u dhimaysa. Maalq-beennadaasi waxay doonayaan in goluhu faraha kala baxo ganacsiga basaska Xanfaley, waxay u diyaar yihiin inay dagaal kulul galaan haddii laga maarmi waayo.

Su'aalo:

1. Waa maxay dhibaataada go'aamintu? Si kooban u qeex
2. Waa kuwee tallaabooyinka ay tahay inuu goluhu raaco si ay u xaliyaan dhibaataada?
3. Waa kuwee arrimaha iyo natiijooyinka laga filan karo talaabo kasta oo la qaado?
4. Iyadoo aynnu ognahay gebegabada lagu gaaray su'aalaha hore, side buu goluhu u abaari doonaa go'aaminta dhibaataada?
5. Waa maxay saameynta ay Xaaladda ku yeelan karto go'aan qaadashada golaha?

Waqtiga: 30 – 45 daqiiqo

Ujeedo:

Layligani waa inuu ka-qayb-galayaasha ka caawiyaa siday waayo- aragnimadii waxbarasho ee ay ka heleen aqoon-isweydaarsiga uga dhigi lahaayeen arrimo ay u adeegsadaan fulinta hawlaha aduunyo ee ay ugu horeeyaan kuwa xubin-nimadu. Layligani wuxuu xoogga saarayaa hirgelinta, iyo ku hawlanaanta qorshe run ah, iyo inay yeeshaan ka-go'naan. Hawsha badideeda waa lagu fulinayaa heer qof ahaaneed iyo wada xiriir xubanaha dhexdooda ah.

In aad arrin garato iyo in aad fuliso wax weyn baa u dhexeeya.

Waxa la isku raacsan yahay in ujeeddada laga leeyahay tababarada ay tahay inay kor u qaadaan si ay dadku wax u qabtaan, iyadoo la tusayo sidaas si ka wanaagsan. Guusha waayo-aragnimada laga helo tababarada waxa lagu qiimeeyaa wax qof kasta u kordhaya iyo isbedel ku dhaca inta uu tababarku soconaayo iyo tababarka kadib-ba.

Sida runta ah saamaynta uu aqoon isweydaarsi ku yeesho ka-qayb- galayaasa ma aha ta uu tababaruhu filayo, siiba saacado yar ka dib. Farxadda iyo u riyaaqa hababka cusub ee uu ka bartay tababarku si dhakhso ah ayey u shiiqaan marka kasoo qaybgalayaasha ay soo waajahdo dabecado adag iyo cadaadis kaga yimaada kuwo uu la shaqaynayo ee aan la wadaagin waayo-aragnimada tababarka.

Tan kale, ka-go'naanta xubintu inuu wax barto, isbeddelna dhaco, waqtiga xiritaanka aqoon-is- weydaarsiga ayaa ka caawiya inay ka guulaystaan cadaadiska ka yimaadda naftooda iyo goobta shaqada. Tababare wuxuu la-tababarha ka caawiyaa siday ugu guuri lahaayeen aduunyada waxbarashadda una gaadhi lahaayeen aduunyada wax-qabad iyagoo adeegsanaya layliyo fudud oo qorshayn ah. Tan ka feker. Waqtiga ay qaadata inaad ku dhiirrato gudbinta aqoontu waa faraqa u dhexeeya markaad indha furto iyo markaad fikrado xiiso leh iyo waayo-aragnimo isku lamaaniso.

Hab-raac:

Ku qaado ugu yaraan saacad badhkeeda ka dib dhamaadka aqoon-isweydaarsiga, adigoo ka-qayb- galayaasha ururinaya aragtidda waxyaalaha ugu mudan ee ay barten, kuna dhiirgeli in waxay barten tijaabo geliyaan golaha gudihiisa, sii

ka-qayb-galayaasha 15 daqiiqo oo ay u shaqeeyaan kali ahaantooda iyagoo soo ka jawaabaya su'aalo fudud oo ku salaysan wareysi gudbiya xirfadaha ay barten.

Ka qayb-galayaashu markay dhameeyaan wareysiga, ka codso inay si dhakhso ah ula wadaagaan labo ama saddex wax oo ay doonayaan inu si ka duwan u qabto goluhu dowladda go'aan qaadasho. Taasna ku soo gebogebee aqoon-is-weydaarsiga.

WEYDIIMO GUDBINTA XIRFADEED

Mudo daqiiqado ah dib u eeg kaalintaada go'aamiye, fekeradaha cusub ee aad heshay aqoon-is-weydaarsiga, iyo dareenka aad kuwaas ka qabto. Dabeedna qor weer ama laba weerood oo aad ku tilmaamayso waxa ku xiisa-geliyey oo aad qof ahaantaada iska baratay muddadii aqoon isweydaarsiga.

Adigoo ka shidaal qaadanaya waxaad qof ahaantaada ka baratay mudadii aqoon isweydaarsiga, sheeg mid ama laba wax oo aad damacsan tahay in goluhu kaalintiisa go'aan-qaadasho aad jeceshahay sidii uu wax u samayn jiray wax ka beddelo.

1. _____
2. _____
3. _____

Ugu dambeyn waa maxay carqaladaha naftaada ku jira ama goobta shaqo ka jira ee aad filayso inaad ogaato markaad samaynayso isku-dayo wax beddelid? Maxaad ku samayn si aad meesha uga saarto ama aad u yarayso carqaladahaas.

Carqaladda

Tabaha carqaladda lagu saarayo

1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____

Hadaad baran karto waad qaban kartaa

EREY BIXIN	
ENGLISH	SOOMAALI
1. Accountability	- Xisaabtan
	- Xilkaa Saaran yahay
2. Action plan	- Qorshe hawleed
	- Qorshe Wax-qabad
3. Active Listening	- Dhegaysi feejigan
	- Dhegaysi Darban
	- Dhegaysi Mug leh
4. Alternative	- Kala Doorasho
	- Wax bedeli kara wax kale
5. Application	- Arji
	- Codsii
	- Adeegsi
6. Assessment	- Qiyaasid
	- Qiimayn
7. Authority	- Awood Maamul
	- Mas'uuliyiin
8. Awareness	- Wacyi-galin
	- Ka war qab
9. Basic Education	- Wax-barasho Asaasi ah.
10. Beneficiary	- Dan ku Qabe
	- Ka faa'iidayste
11. Capacity Building	- Kobcin wax Qabad
	- Awood dhisid
12. Case Study	- Daraasad Xaaladeed
	-Kiis Barasho
13. Check list	- Liis Hubineed
14. Civic	- Madani
	- La xiriira magaalo
	- Muwaadin
15. Collaboration	- Gacan siin
	- Wada shaqayn
	- Is Caawimid
16. Committee	- Guddi
17. Communicator	- Xariiriye
	- Isgaarsiye
18. Community	- Bulsho
	- Jaaliyad
19. Community Development	- Horumarin Bulsho

	- Horumarin Jaaliyadeed
20. Concepts	- Figrado
	- Aragtiyo
21. Conceptual Hat Rack	- Fikrada Metalaada Xilaalka
	- Koofiyadaha Matalaya Dowrarka
22. Conflict	- Khilaaf
	- Iska af-garan waa
23. Consensus	- Rayi la isku raacay
	- wadar wad-ogal
24. Consequently	- Natiijo
	- Cawaaqib
25. Constituency	- Dagaan Doorasho
26. Co-operation	- Iskaashi
	- Wada shaqayn
27. Council	- Gole
28. Councillor	- Xil-dhibaan Degaan
	- Xubin ka tirsan Golaha deegaanka
29. Counter productive	- Tacab Khasaarin/ Maax dumin
	- Lid ku ah
30. Criteria	- Cabirka wax lagu saleeyo
	- Shuruudo wax lagu saleeyo
31. Critique	- Dhaleeceyn
32. Decision Maker	- Goa'aamiye
33. Definition	- Qeexid
34. Delegation/Delegate	- Wakiilasho
	- Ergo
35. Democracy	- Demoqraadiyad
36. Description	- Qeexid
	- Sifo
	- Sharax
37. Dialogue	- Wada Hadal
38. Effective	- Wax ku ool
	- Sidi la rabay wax u tarid
39. Effective leadership	- Hogaaminta wax ku oolka ah
40. Efficiency	- Wax qabad fiican leh
41. Elected Leadership	- Hogaaminta la doortay
42. Empower/Empowerment	- Awood siin
	- Awood u fasaxid
43. Enabler/Enable	- Karti galin
	- Kartigeliye
44. Essay	- Qormo

	- Maqaal
45. Ethical	- Hab-dhaqan/ Anshax
46. Evaluation/Evaluate	- Qiimayn
47. Evaluation Survey	- Qiimayn Sahan
	- Baaritaan qiimayneed
48. Exercise	- Layli
49. Facilitator	- Fududeeye/Sahle
50. Feed back	- War Celin
	- Jawaab Celin
51. Financier	- Masuul Maaliyadeed.
52. Gender	- Lammaane
53. Goal	- Hadaf
	- Yool
54. Good Governance	- Maamul Wanaagsan
	- Dowlad wanaag
55. Government	- Xukuumad
56. Group Discussion	- Dood kooxeed
57. Guide	- Tilmaamid
	- Hage
58. Hand Book	- Tilmaan Bixiye
	- Tilmaame Bare
59. Human Resources	- Khayraadka Dadka
60. Human Settlement	- Deegaamaynta Aadanaha
	- Degaamayn
61. Implementation	- Hirgalin
	- Fulin
62. Information	- Xog
	- Wargelin
63. Institution	- Haya'ad
64. Institution Builder	- Haya'ad Dhise
65. Institutionalise	- Hay'adeeye
66. Instruction	- Amar
	- Wax barasho
	- Wax barid
67. Key Point	- Qoddobbo Muhiim ah.
	- Qoddobbo Ma Dhaafaan ah
68. Leadership Process	- Geedi socod Hoggaamineed
69. Learning	- Barasho
	- Wax Barasho
	- Tacliin Barasho
70. Learning Objective	- Ujeedooyinka Barashada

	- Yoolka Barashada
71. Local Government/Authority	- Dawladda Hoose
72. Majority	- Aqlabiyad
	- Inta Badan
73. Management Process	- Geedi Socodka Maaraynta
74. Meeting	- Kulan
	- Shir
75. Minority	- Inta Yar
	- Laga tiro badan yahay
76. Minutes	- Hadal Qor
	- Hadal qoraal
77. Mission	- Ergo
	- Risaalo
78. Monitoring	- La socod
	- La saan qaad
79. Negotiation/Negotiator	- Wada Xaajood siiye
	- Wada Hadal siiye
	- Gorgoriye
80. Networking	- Shabakadeyn/Nidaam hawleed oo wada shaqaynaya
81. Organization	- Urur
82. Overseer	- Korjooge
83. Overview	- Dulmar/Guud Mar
84. Participants	- Ka-qayb-galayaasha/Kaqayb-qaatayaasha
85. Perception	- Faham/Dhugmo/Garasho
86. Performance	- Waxqabad/Fulin Hawleed
87. Perspective	- Ka eegid wajio kala duwan
88. Policy	- Qorshe Hawleed/Khidad/Siyaasad
89. Policy Maker	- Siyaasad Dejiye
90. Power Broker	- Awood wax ku qabte/Awood adeegsade
91. Presentation	- Soo Bandhigid/ Soo Jeedin
92. Proactive	- Ka hor degid/Qorshe Curiye
93. Process	- Geedi socod/Socodka
94. Questionnaire	- Weydiimo Qoran/weydiimo taxane ah/weydiimo Sahan ah
95. Quorum	- Tirada ugu yar ee shirku ku ansixi karo
96. Rational	- Maan-gal/Macquul
97. Reactive	- Falcelin/Qorshe laawe/Arrin ku baraarug
98. Reference	- Tixraac/Raad raac
99. Reflection	- Milicsi/ Faham celin
100. Resources	- Khayraad
101. Revenue	- Dakhli

102. Role play	- Door-jelid/Door ciyaarid/ Door Matalid
103. Session	- Fadhi/Kulan
104. Shared Vision	- Aragti wadaag
105. Simple Majority	- Aqlabiyad hal dheeri ah
106. Simulation	- Iska yeelid/U ekeysiin
107. Slums	- Buul caws/Carshaan/Isku raran
108. Solution	- Furdaamin/Xal
109. Stakeholders	- Daneeyayaal
110. Strategic Plan	- Qorshe istaratijiyadeed
111. Strategy	- Istaratijiyad/Tab/xeelad
112. Summary	- Soo koobid/Khulaaso
113. Symptoms	- Astaamo/ Calaamado
114. Systematic	- Habaysan/Nidaamsan
115. Technique	- Farsamo/Xeelad
116. Training Design	-JaanjooyadaTababarka/Naqshadeynta Tababarka
117. Training Material	- Agabka Tababarka/Qalabka Tababarka
118. Training Need Assessment	- Qiyaasid baahida Tababarka/ Qiimeynta Baahida Tababarka
119. Transparency	- Daahfurnaani/ Hufnaan/Wax qaris laa'aan
120. Transparent	- Qof aan waxba qarinnaynin.
121. Unanimous	- Loo dhan yahay/Gidigood
122. Vision	- Aragti fog/Aragti dheer
123. Warm up exercise	- Iskulalayn/Qandhicin/Diiran
124. Workshop	- Aqoon Isweydaarsi
Priority two words	
125. Acknowledgment	- Garwaaqsi/Garawsi/Mahad-celin
126. Administrative Fixes	- Adeegsi
127. Analysis	- Gorfeyn/Falanqeyn/Taxliilin/ kala shiidid.
128. Assignment	- Shaqo Mucayin ah
129. Assumption	- Maleyn/Si u qaadasho
130. Benchmark	- Bar qiyaaseed/Bartilmameed
131. Challenges	- Caqabad/Loolan/Hardan
132. Collective	- Kooxeed/Urureed/Wadareed
133. Conceptual frame work	- Qaab-dhismeed-fikrad
134. Constructive	- Wax dhisiid/Dhismo-gal
135. Conventional Wisdom	- Xikmad soo jireen ah
136. Corruption	- Musuq-maasuq/Laaluush.
137. Dilemma	- Laba daran mid dooro
138. Diversity	- Kala duwanaani/Kala gedisnaani
139. Encouraging	- Dhiiri-galin/Geesinimo galin

140. Fundamental	- Asal/Aasaasi
141. Identification	- Tilmaamid/Baadi sooc/Aqoonsi
142. Individual Contribution.	- Gacan ka geysi qofnimo/In qof biiri
143. Infrastructure	- Dhismo-hooseed.
144. Input	- Wax galin
145. <i>Insight</i> .	- Aragti Maskaxeed
146. Inspiration	- Maan-godlin/Ra'yi fiican helid
147. Interaction	- Isdhex-gal/isla fal-gal/Isku dhafmid
148. Judgement	- Xukun/Go'aan
149. Land Use Malaise	- Aafada dhul boobka/Dhul ku habsa
150. Multipurpose	- Ujeedo badan/Ujeedooyin kala du
151. Output	- Wax ka soo saarid
152. Potential Candidate	- Musharax dihin/Musharax iman kara
153. Pre-training	- Tababar horaad/Tababar hortiiis
154. Priority	- Mudnaan
155. Problem Solver	- Furdaamiye/Xaliye dhib
156. Proficiency	- Xirfad Hanasho/Aqoon sare u leh
157. Public	- Dan guud
158. Public Sector	- Qeybta Dowladda
159. Public Service	- Adeeg guud
160. Regulation	- Xeer Hoosaad
161. Self Governance	- Is-xukumid/Ismaamulid.
162. Self Introduction	- Is-sheegid/Is-tilmaamid
163. Self study	- Wax- Isbarid
164. Self Assessment	- Isqiyaasid/Isqiimeyn
165. Shrinking Resources	- Khayraadka sii yaranaya
166. Technical	- Farsamo/Farsamayn
167. Training needs	- Baahi tababar
Priority three Words	
168. Absolute Poverty	- Saboolnimo
169. Absolute	- Gebi-ahaan/Buuxda
170. Application Commitments	- Nidar-fulin/Daba-qaad ballan
171. Bureaucracies	- Biroqraadiyad/Xafiisyad Dawladda oo shaqadoodu gaabis tahay
172. Caution	- Taxadar/Digniin
173. Density	- Cufnaan/Jirmiga shega
174. Environmental Degradation	- Hoos u dhac deegaan/deegaan burburin
175. Equilibrium	- Dheeli-tir/Is-le'eg
176. Hawker	- Ha is wareerin/Dadka badeecada naadiya
177. Implication	- Maldahnaan/Hadal aan dhab loo muujin

	laakiin laga fahmi karo wajiga qofka
178. Jurisdiction.	- Haya'addaha Garsoorka
179. Legal Requirement.	- Baahida Sharciyeed
180. Legislation	- Xeer Dejin
181. Legitimate	- Sharci ahaan/La aqballi karo
182. Matchmaker	- Isku aadiye wax isku habboon
183. Misinterpretation	- Fasiraad xumo/Fasiraad qaldan
184. Off-spring	- Farac
185. Optimistic	- Samo-filasho/Samo arag/Dhanka Wanaagsan ka eeg
186. Partnership	- Wadaag/Wada lahaansho
187. Pessimistic	- Xumo arag/Xuma filasho/Dhanka xun ka eeg
188. Phenomena	- Ifafaalayaal
189. Professional	- Xirfadle/Xeel-dheeri
190. Recycle	- Sameyn celin/Dib u nacfi galin
191. Rules	- Qawaaniin/Xeer
192. Status Quo	- Xaalad taagan
193. Stimulation	- Xiiso galin/Fi-fircooni galin
194. To Wear Different Hats	- Xilqaad badnaan/Kaalimokala duwan qaa
195. Water Pollution	- Biyowasakhow/Wasakhow Biyood/dhiiqo
196. Facilitator	- Fududeeye
197. Financier	- Masuul Maaliyadeed
198. Gender	- Lammaane
199. Negotiator	- Gorgoriye/Wada hadal siiye.
200. Overseer	- Korjooge
201. Policy Maker	- Siyaasad dejiye
202. Power Broker	- Awood Adeegsade.
203. Institution Builder	- Hay'ad dhise